
nagyapa leszáll a tóba

Rádiójáték

GOBBY FEHÉR GYUA

SZEREPLŐK: Dávid, Etelka, Ilon, Kaszás tanító, Kaszásné, Lakatos, Gergelyné, Karcsi segéd, Pista inas, Anya, Első gazda, Hirsch bácsi, Második gazda, Jóska, Nagyapa, Apa, Irma, Péter, Júlia, Judit, Krivák, Krivákné, János, Pál, Pincér, Pénztárosnő, Marekné, Dr. Marek, Keszeg, Kovácsné, I. kofa, Ágnes, II. kofa, Hordár, Ricsi tanár, Rózsi, Eszter, Oszkár, Dagi, Beáta, Márton, Olga, Nánási, Iskolaigazgató, Nagy, Ibolya, János segéd, Keszegné, Kisbíró, Kisbíróné, Feri szomszéd, Kati néni, Csaba, Rokon, Rendőr.

DÁVID: A tavasz első szerelmes délutánját élvezte a város. A nap minden udvarát beragyogta, a vágyak és remények minden szobájában életre keltek. Aki tehetett, sétált egyet az utcán, s a szerelmespárok már ebéd után elindultak a csatornaparti kiserdő felé. A város fölött izgatott verébcapatok röpködtek látszólag céltalanul, a sűrű vetélytársak időnként fülsértő csiripeléssel csaptak össze. Minden szeretni vágyott, és a szomszédok nagy csodálkozására elmaradt a szokásos veszekedés Kaszás tanítóéknál, sírás csak a központban díszelgő emelvény tövéből hallatszott, ahol is kéthavi örökharag és látványos szakítás után újra kibékült Lakatos Gergő kereskedősegéd és volt jegyese, a szép Elvira. A levegő langyos volt és oly bizsergető, hogy szél nélkül is ringatózni kezdtek a száradó alsószoknyák a kisbíróék szárítókötélén, s egymásra mosolygott Keszegék konyhájában az ovális keretben függő nagytata és nagymama. Kinn ültem az udvaron, és éreztem, hogy nemsokára szerelmes leszek. Még nem tudtam, kibe és mikor, de tudtam, hogy ez a bizonytalanság nem tarthat sokáig. Mind égetőbbé vált bennem a szükség, már minden mozdulatom, minden szó, amit hallottam, minden szépség, amit láttam, még ez a tétlen üldögélés is ezt a szerelmet készítette elő. Tizenhat éves voltam akkor, és ért bennem a szerelem. Kíváncsian figyeltem a világot, ugyan ki

- lesz az, milyen lesz az a nő, az a lány, akibe beleszeretek. Olyan meleg volt, hogy meztelen felsőtestem egyáltalán nem fázott, és ha beszaladtam a konyhába vizet inni, mire visszaértem, anyám rozoga konyhaszékének ülőkéje kellemesen langyos volt a napsugaraktól. Kinn ültem az udvaron, és leendő szerelmemre gondoltam, miközben alig zavart valamilyen zaj, csupa érdektelen esemény kísérője: szorgalmas tyúkocskák károlása, a napon elheverő kutyák idegen lépteket kísérő lusta ugatása. A város másik végén lakó nagynénéim izgatott tárgyalásba kezdtek, öregedő vérüket megpezsgette a tavaszi nap, s az egyetlen számba jöhető férfi, akire gátlások nélkül gondolhattak ilyenkor, az én voltam, Dávid.
- ETELKA: Vasárnap lesz Dávid születésnapja.
- ILON: Majd vasárnap elvisszük neki a gramofont.
- ETELKA: Ma is elsétálhatnánk hozzá...
- ILON: Mintha minél előbb meg akarnál szabadulni attól a gramofontól!
- ETELKA: Ugyan már! Emlékszel, hogy megörültem, mikor megtudtam, hogy annak a pasasnak, akitől vettük, magyar lemezei is vannak?
- ILON: Hiába kacsingattam, hogy ne áruld el az izgalmadat, mindig olyan ügyetlen alkudozó voltál, a piacon is mindig kitolnak veled a kofák, az az ember is rögtön meglátta rajtad, mi után vágyakozol, aztán egy istennek se akarta lejjebb engedni az árát, pedig esküszöm, ha egyedül lettem volna, még lealkudok valamennyit.
- ETELKA: Annyira örültem, valóban nem bírtam magammal. Nagy dolog volt az, közvetlenül a háború után magyar lemezeket venni. Akkor még nem volt annyi rádió, mint most. Olyan sokba került, arról nem is álmodozhattunk. Így meg megforgattuk a kart, és áradt a zene a szobában.
- ILON: Nem közvetlenül a háború után volt az, már akkor elmúlt egypár év.
- ETELKA: Mindjárt a háború után. Alighogy beköltöztek az utcába az első telepések.
- ILON: Összekevered a dolgokat. A gramofont pontosan akkor vettük, mikor a kis Mirko megszületett a szomszédban.
- ETELKA: Akkor vettük volna?
- ILON: Persze, hogy akkor. Emlékszel, az anyja áthozta, hogy vigyázzunk rá, míg ő odavan, mi meg bekapcsoltuk neki a gramofont. Először meg is ijedt.
- ETELKA: Igazad van! A kicsi sírni kezdett, te meg kiabáltál, hogy vegyem már le azt az átkozott tüt a lemezejről. Milyen göndör hajcskája volt...
- ILON: Legény az már!
- ETELKA: Tőlem tanult meg magyarul. A múltkor is átjött hozzám, mikor a katonaságtól szabadságra érkezett.
- ILON: Miért pont tőled tanult volna meg, hát én ott se voltam?
- ETELKA: Magad mondod mindig, hogy te sokkal kevesebbet beszélsz, mint én...
- DÁVID: A szomszédból kiabálás hallatszott, valamelyik segéd kiabált. A szomszédunk asztalos volt, néha deszkákkal megrakott szekerrek fordultak be a kapuján, máskor csillogóra fényezett bútort

vittek el tőle a mogorva fuvarosok. Az ember nem tudhatta, miért nem mosolyodnak el soha, mikor a hátuk mögött az új szekrények, kényes asztalok, kitapétázott, görbe lábú székek biztosan örömet szereznek majd valakinek. Gazdáiktól még a gömbölyűre hizlalt muraközi lovak is vidámabbaknak látszottak, pedig nekik igazán mindegy volt, ki felé húzzák a jól megrakott szekeret. És nap nap után áradt a szomszédból a város utcáira a bútor, mintha az egész város új bútort szándékozott volna vásárolni, vagy mintha messzeföldről is a szomszédba járnának a megrendelők. Sohase képzeltem, hogy ennyi bútorra van szüksége az emberiségnek.

KASZÁS TANÍTÓ: A feleségem minden négy évben bútort cserél. Ez a mániája. Ha van rá pénzünk, nem szólhatok ellene. Hosszú és unalmas veszekedések árán tanultam meg, hogy jobb hallgatni, mint valamiféle elképzelt igazsághoz ragaszkodni ilyen esetekben. Engedelmesen árulom a régi bútort, leginkább a kezdő kollégáknak, akik szegények azt hiszik, hogy az olcsónak tűnő használt holmival jól járnak, s nem szólok bele, milyen újfajta, kecskelábú, fafaragásos, fényezett vagy matt szekrények kerülnek a szobámba.

KASZÁS NÉ: Ahogy az ember kopik, úgy a bútor is. Ha megöregszünk, legalább a környezetünk, legalább a szobánk, a bútorunk legyen fiatal. Gyerekünk nincs, nincs a házban, aki megkarcolná vagy megfaragná, esetleg bemocskolná az újat, hadd pukkadjanak a férjem kollégái, hogy Kaszás tanítóéknak ilyesmire tellik.

KASZÁS TANÍTÓ: Csak attól rettegek, egyszer megmakacsolja magát és engem, öreg bútordarabot se enged vissza a megújult szobába. Néha magam sem érzem ott jól magam. A legszívesebben be se ülnek a friss szagú, patyolatiszta huzatú fotelekbe.

DÁVID: A szomszéd üzletfelei közül csak keveseket ismertünk. De mindenkit megbámultunk, aki a zöldre festett kapuba befordult. Ott fociztunk a ház előtti gyepen, s figyelmesen hallgattuk a vásárlók egymás közti vitáit. A bútorvásárlás ügyei minden házaspárt fölzaklattak, néha tíz-húsz percnyi filozofálásnak lehetünk tanúi, imígyen is okulva az élet és a bútorok tartosságáról és értelméről. Egy fiatal házaspár majdnem fél óráig győzögette egymást a kapu előtt.

LAKATOS: Gergely Ernő lakatos vagyok Kuláról. Ha valaki tudja, én tudom, hogy a kecskelábú heverő semeddig se tart. Az ilyen heverők lehet, hogy szépek, de jó ebéd után csak egyszer-kétszer dobja rájuk magát az ember, úgy szétnyekkennek, mint a kecskebéka.

GERGELY NÉ: A bútorok nem azért vannak a lakásban, hogy azokon Tarzánt játsszanak a házastársak. Nem dobáljuk magunkat a heverőre, és nem nyekken szét.

LAKATOS: Nem állhatsz ott, édes szívem, minden alkalommal, hogy engem figyelmeztess. Én rádobom magam, és nyekk!

GERGELY NÉ: Majd vigyázol, szívem.

LAKATOS: Huszonhat éve így fekszek le minden ebéd után, majd most a saját otthonomban vigyázzba állok tán?

GERGELY NÉ: Itt az asztalosnál kell rájönnöm, hogy nem szeretsz?

LAKATOS: De hát mi köze ennek a szerelemhez? Szeretek jót enni, aztán hopp! leheveredni.

GERGELYNÉ: Az Ilonkák és kecskelábú bútort vettek! Ha azok nem dobálják magukat a heverőn, te se fogod dobálni.

LAKATOS: Nem törődöm én az Ilonkákkal ebéd után.

GERGELYNÉ: Nem is rajtad fognak röhögni, hanem rajtam. Milyen buta vagyok, mindenki tudja, hogy a kecskelábú a divat, csak én nem tudom! *(Sír.)*

DÁVID: Megtanultuk, hogy a kecskelábak életeket választanak szét, és életeket kötnek össze. A kecskelábak, a festett vagy fényezett bútor, a furnírozott vagy eredetiben hagyott felületek társadalmi helyet adtak, rangot és jelentőséget. A matt és lakkozott székek rétegeket viszonyítottak egymáshoz, hoztak alá- vagy fölérendelt helyzetbe. Tisztelettel hallgattuk az éles fűrész zaját, figyeltük a reggelente érkező négy munkást, akik egész nap kopácsoltak, kiabáltak a műhelyben. Néha meg elcsöndesedtek, matattak valamit, mintha titkolnák a bútorkészítés varázslatos módját. Félmagasságig mésszel kenték be az ablakokat, de a segédeknek sokszor melegük volt, kinyitottak egyet-kettőt, és olyankor sikerült meglátnunk a gyalupadot vagy a falnak támasztott különböző méretű, szélességű, magasságú és vastagságú deszkákat. Bentől meleg gyantaszag, erdőszag áramlott az utcára.

KARCSI SEGÉD: Mit pislogsz be az ablakon? Szeretnél egy lécet kapni?

PISTA INAS: A fejedre?

DÁVID: Csak benéztem.

KARCSI SEGÉD: Most már tűnj el, mert meggyalullak.

PISTA INAS: Majd én elfűrészelem a nyakát!

DÁVID: Nagyon megijedtem. Mindjárt elszaladok.

PISTA INAS: Nézzen oda, segéd úr, még szemtelenkedik. Megzavarjam?

KARCSI SEGÉD: Ha van időd. De ügyis elszalad, mire kiérsz az utcára.

DÁVID: Szégyelltem, hogy sértegetnek, de a kíváncsiság máskor is rávitt, hogy kukucskáljak. És azon a napon az udvarról egy huncut barna szemű lány nézett vissza rám, úgy tűnt, hogy mosolyog. De lehet, hogy a szeme sarkában összefutó ráncok keltették ezt a láttszatot. Szeméhez illő hosszú, barna haja volt, amelyet egész a derekáig érő copfba font, s a végébe rózsaszínű szalagot kötött. Látván úgy meglepődtem, hogy szóhoz se tudtam jutni, mire megészbe kaptam, hogy a fiúknak ilyenkor füttyögni kell, valamilyen iratlan szabály szerint, el is tűnt az udvari épület ajtajában. Kíváncsian sétálgattam a ház előtt, hátha újra megjelenik, és füttyülhetek neki, de megjelentek nagynénéim, és be kellett kísérenem őket a házba. Egy kocka alakú csomagot cipeltek lihegve, amiről nemsokára kisért, hogy egy régi gramofon, el is feledkeztem róla, hogy születésnapom közeledik, s nekem örülnöm kellett, mert ráncokkal körülfuttatott szemük mélyéről öregesen vizsla tekintettel lesték a hatást. Régimódi, tekerős gramofon volt, fiatalos nemtörődomséggel siklottam át rajta, szívüknek milyen kedves, mennyire drága, áldozatos ajándékát kaptam. Akkor csak azt láttam, miközben meztelen felsőtesttel, a napsütéstől kellemesen feszülő és bizsergő bőrrel az öreg szerszám fölé hajoltam, hogy micsoda ütött-kopott, ósdi már, s akkor csak azon törtem a fejem, érdemes lesz-e megmutatni barátaimnak, vagy inkább titkoljam el a létezését, nehogy kiröhögjenek. Anyi eszem azért volt persze, hogy

erről ne beszéljek az akkori divat szerint általam öreglányoknak titulált nagynénéimnek, inkább óvatosan megjátszottam az elragadtatást, ami persze, megint csak nemigen sikerült, úgyhogy anyám azonmód meg is jegyezte, amit ilyen esetekben mindig elmondott, hogy legalább valamennyire mentse a helyzetet...

ANYA: Dávid fiam öröme sose látszik az arcán, tudjátok, mindig olyan magába húzódoó fiú volt.

DÁVID: Amitől senki se lett vidámabb, se én, se az öreglányok, de belenyugodtak a történetekbe, az ajándékot már átadtak, az érte járó unokaöccsi csókokat learatták, s még mindig pihegve, szagगतott, de szapora fecsegés közepette bevonultak a konyhába, hogy elfogyasszák jól megérdemelt kalács- és feketekávé-adagjukat. Én pedig az öreg gramofon fölé hajoltam újra, hogy megvizsgáljam, mert ha hencegni nem is mertem volna vele, azt el kellett ismernem, hogy mint régiség is értékes lehet, hiszen az első gazdája még a két világháború között élt valamikor, akkor ropta a táncot a tekerős gramofon nyikorgó lemezeinek hangjára, ha ugyan ropta, mert akkor tán éppen a keringő uralkodott, s azt nemigen ropják, azt inkább lassan, méltóságteljesen táncolják...

ELSŐ GAZDA: Táncoltunk mi shimmyt meg charlestont is bizony, s azok csöppet se lassúbb táncok, mint bármely gyors tánc a világon, noha igaz, mi annak idején sokkal meggondoltabbak voltunk, mint a mai fiatalok. Ami viszont a gramofont illeti meg a lemezeket, nem nyikorgott ott semmi, mondta is Hirsch bácsi, a boltos, hogy ez német gyártmány, ezt nyugodtan megvehetem, mert ez tovább tart, mint én meg ő...

HIRSCH BÁCSI: Látja, szomszéd, ebben aztán teljességgel igazam lett, éppen a németek gondoskodtak róla, hogy beteljesedjék rajtam, amit a boltomban ügyeskedő árusként összefecsegtem, a gramofon sokkal tovább tartott, mint én meg maga.

ELSŐ GAZDA: Egy csöppet se haragszom a gramofonra, kedves Hirsch úr, higgye el, a gramofonra mindig hálásan gondolok vissza, úgy érzem, nélküle még az a kevés boldogság se jut osztályrészemül, amit némileg általa kaptam, hisz a készüléket csodálni jött el ismerőseivel a feleségem is, ott ismerkedtünk meg mellette és általa, a cseppet sem nyikorgó lemezeket hallgatva. És hányszor hallgattam még azokat a lemezeket!

HIRSCH BÁCSI: Szép házasság volt a maguké, tudom. Felesége, Franciska még akkor is várta, mikor már mindnyájan tudtuk az utcából, hogy soha nem térhet haza a frontról. Ő még mindig azt mondogatta, hogy tévedés lehet a gyászjelentés, olyan sokan fogságba estek, s olyan sokról hitték már, hogy halott, aztán egyszer csak megjelent.

ELSŐ GAZDA: Szegény jó feleségem...

MÁSODIK GAZDA: A háború után vettem tőle a gyramofont, nem volt mit ennie, két kiló lisztért adta el. Én ugyan nem sokat hallgattam, nem értem én rá ilyen haszontalan dolgokkal törődni, fontosabb volt akkor a kenyér meg a ruha gondja, de mondom, miért ne szórakozzanak egy kicsit a gyerekek, lisztem meg volt bőven, gondos ember voltam világéletemben, így hát cseréltem azzal a szegény asszonnyal. Nem is értettem, miért sír azért a skatu-

lyáért olyan hevesen, majd szerez másikat, ha kicsit helyrejön. Mondtam is neki, nem érdemes bögözni, nagyságos asszony, ha már el tetszett hozni a piacra, most már csak adja ide, majd lesz még másik helyette...

HIRSCH BÁCSI: Nagyon stabil gyártmány volt, meg kell hagyni. Mindenkinnek ezt ajánlottam, ha kérdezte, melyet vegyen. Igaz, ez a gyár adott legnagyobb részesedést is, de a legnagyobb és leggazdagabb gyár képes a legjobb árut gyártani, ez nem vitás.

DÁVID: Sokat átélt már a gramofon. Az öreglányok jól megcsomózták tetején a madzagot, nehogy merevedő kezükből kihulljon a drága jószág. Alig tudtam kioldani, pedig kíváncsian vártam, milyen a belseje.

JÓSKA: Szevasz, öregfiú!

DÁVID: Szervusz! Hát, te hogy kerülsz ide?

JÓSKA: Megleptelek, ugye? Látom, valami pokolgépen dolgozol.

DÁVID: A nagynéném-től kaptam, egy öreg gramofon.

JÓSKA: Na, hadd lássuk, forog-e rajta a lemez.

DÁVID: Majd mindjárt leveszem a fedelét. Hanem láttad-e, milyen szép kislány mászkál az asztalosék udvarában?

JÓSKA: Te csak most fedezted fel? Már egy hete itt lakik. Állítólag az öreg unokája. Úgy mesélik, hogy az öreg kitagadta a lányát, s most, mikor meghalt, most látta először az unokáját.

DÁVID: Ki halt meg?

JÓSKA: Hát a lánya. Petyi mesélte, ő otthon hallotta. Az öreg lánya megszökött egy kereskedelmi utazóval, attól született ez a lány. Az apja már rég elhagyta őket, nem is sejtik, hol tartózkodik, lehet, hogy külföldre szökött. Tíz napja szerencsétlenség érte az öreg lányát, ennek a kislánynak az anyját, s így az öregre maradt az unoka.

DÁVID: Szörnyen komplikált történet.

JÓSKA: Ugyan, ne csinálj úgy, mint aki nem érti. Szép lány, mi?

DÁVID: Az elébb láttam meg először. Az árnyékban állt, nem tudom, milyen.

JÓSKA: Ne hazudozz, magad mondtad, hogy szép, meg hogy tetszik.

DÁVID: Azt nem is mondtam, hogy tetszik!

JÓSKA: Látom az orrodon, hogy tetszik, ne is tagadd.

DÁVID: És ha tetszik? Még nem is beszéltem vele.

JÓSKA: Nem is fogsz.

DÁVID: Miért ne? Talán süketnéma?

JÓSKA: Nem engedi azt az öreg sehova. Itt laksz a közvetlen szomszédságukban, és egy hétig nem is láttad.

DÁVID: Iskolába csak elengedi!

JÓSKA: Már a nyolc osztályt kijárta, úgyhogy hiába is reménykedsz, nem jár sehova.

DÁVID: Ne félts te engem, ha meg akarok ismerkedni vele, megtalálom a módját.

JÓSKA: Írjál levelet neki. Az a legkönnyebb.

DÁVID: Minek, hiszen itt lakik mellettünk.

JÓSKA: Akkor is. Bedobod a lába elé, fölveszi, elolvassa, és bölint. Ha bölint, akkor hajlandó éjjel kijönni hozzád.

DÁVID: Megbolondultál, miért éjjel?

JÓSKA: Nappal az öreg észrevesz benneteket.

DÁVID: És ha észrevesz? Hadd vegyen észre! Ezt válaszoltam akkor Jóskának, a legjobb barátomnak, de azért minden henccegésem ellenére féltém, nem voltam én még olyan nagy legény, mint amekkorának mutattam magam. A szomszéd, a nagyapa ősülő bajszú, hallgatólag ember volt. Apám szerint valami baja lehetett, mert sohase ivott szeszes italt, és nem engedte meg a segédeknek sem, hogy az ebédjük mellé magukkal vigyenek egy kis üveg bort vagy egy-egy üveg sört. Utcánkban többen is erélyesen elítélték, nem tartották rendes embernek tilalma miatt. Véleményéhez különben olyan makacsul ragaszkodott, hogy még vitatkozni sem volt hajlandó senkivel az ital előnyös és előnytelen tulajdonságairól.

NAGYAPA: Mindenki végezze a dolgát, és ne üsse bele az orrát mások ügyeibe.

DÁVID: Ezt hajtogatta, mikor apám megpróbálta meggyőzni a különféle borocskák gyógyító hatásáról.

APA: Aki az italt szereti, rossz ember nem lehet. Nem ismeri ezt a közmondást, szomszéd?

NAGYAPA: Nézze, én se kérdem magától, mit csinál, hogy csinál a kerítésen belül. Azért talán nem vagyok rossz ember?

APA: Nem sajnálja a segédekét? Hiszen a maga műhelyében izzadnak egész nap. Egy kis borocskától csak még jobban dolgoznának.

NAGYAPA: Megalkudtak velem, ha nem tetszik nekik, szedhetik a sátorfájukat. Panaszkodott valamelyik?

APA: Nekem nem panaszkodtak, én a szemükről látom...

NAGYAPA: Forduljon el, szomszéd, akkor majd nem látja.

DÁVID: Kemény embernek látszott nagyon. Nem csoda, hogy nem engedte a városban tekeregni az unokáját, ő maga sem igen lépett ki a nagy, műhellyé átalakított téglaház zöldre festett kapuján. Rabsága önként vállalt, értelmetlennek látszó áldozat volt. Szinte egész délután sétáltam a műhely ablakai alatt, a titokzatos zöld kapu előtt, s bár láttam a lányt, mikor átszaladt valamiért az udvaron, hiába próbáltam felhívni magamra a figyelmemet, nem vette észre sem integetésemet, sem füttyjeleimet. Már attól tartottam, mások veszik észre hiábavaló közeledési kísérletemet és nevetségessé válok az egész utca előtt. Egyszer későn láttam meg, hogy a vörösszőke segéd figyel az ablakból, és gúnyosan csücsörít.

KARCSI SEGÉD: Mit óhajt a fiatalúr? Talán új szobabútorra volna szüksége?

DÁVID: Nevetés zavart el a kapu mellől, s akkor mérgemben úgy hátróztam, hogy nem járkálok arra többet, ha nem muszáj. Eszembe jutott, hogy mit mondott Jóska barátom, akinek egyik nagybátyja bútorgyárban dolgozott, s így asztalosügyekben szakértőnek tartotta magát.

JÓSKA: Biztos bolond ez a lány egy kicsit.

DÁVID: Miből következtetsz erre?

JÓSKA: Az öreg szégyelli, hogy bolond, és bezárta. A segédeknek megtiltotta a fecsegést, így nem is tudja senki, hogy szegény lánynak baja van.

DÁVID: A szemérlől látszana, ha valóban bolond lenne...

JÓSKA: Ne is törd a fejed rajta, majd én megtudom az igazságot. Az a nagybajszerű segéd szolt a nagybácsimnak, hogy szerezze be a gyárba, mert itt az öregnél túl nagy a hajsza, majd az megmondja nekem, hogy mi a helyzet.

DÁVID: Ne, ne kérdezősködj, ki tudja, mit mond majd az öregnek!

JÓSKA: Ne félj, téged nem keverlek bele. Megmondja az anélkül, hogy én bármit is mesélnék neki. Úgyesen kihúszom belőle az igazat, meglásd!

DÁVID: Aztán ültünk az árokparton, később labdázunk is, én meg félrecsavart fejjel, merevedő nyakkal bámultam a zöld kapu rácsain befelé. Hiába határoztam el, hogy nem is megyek arra, a szemem egyre az udvart kutatta. Aztán egész véletlenül ismerkedtem meg a lánnyal. Anyám a boltba küldött, az öreglányok anyi kávéfogyasztottak, hogy már nem maradt a doboz alján sem belőle. A boltban egyszerre hajoltunk le egy elgurult húszparásért, majdnem összekoccant a fejünk.

IRMA: Köszönöm szépen, az anyém.

DÁVID: Kérem szépen... Szerencsémre addig nem is láttam, hogy ott van, mert biztosan annyira zavarba jöttem volna, hogy nem lettem volna képes sem udvariasan mosolyogni, sem beszélgetést kezdeni vele. Így meg pillanatok alatt megismerkedtünk, s hazafelé segítettem neki cipelni a kosarat.

IRMA: Irma a nevem.

DÁVID: Engem Dávidnak hívnak. Majd én viszem azt a kosarat!

IRMA: Elbírom én is.

DÁVID: A kapuig úgyis együtt megyünk.

IRMA: Nagyon udvarias vagy.

DÁVID: Ez semmi... Tényleg huncut barna szeme volt, nevetős és értelmes. Akármennyire is igyekeztem férfi módra komolyan viselkedni, éreztem, hogy ahányszor rám néz, lábaim összegabalyodnak, ügyelnem kell, hogy el ne essek. Akkoriban az volt nálunk a gimnáziumban a divat, hogy a szerelmesek a moziban találkoztak. Irmát is szerettem volna rávenni, jöjjön moziba velem.

IRMA: Nagyapa nem szereti, ha egyedül hagyom.

DÁVID: Pedig nagyon jó film játszik vasárnap! Izgalmas.

IRMA: Mindegy az, akármilyen film, nem mehetek.

DÁVID: Nem muszáj este. Délután négytől is elmehetünk.

IRMA: Nagyapa délután alszik. Nem hiszem, hogy elenged maga melől.

DÁVID: Nem zárhat be. Nem élünk a középkorban.

IRMA: Nagyapa nem is akar bezárni. Én nem kívánok sehova se menni.

DÁVID: Az más... Sértődésem csak néhány pillanatig tartott. Túl nagy vonzóerőt tulajdonítottam magamnak, vagy túl gyorsan akartam eredményt elérni udvarlásomban. Eszembe jutott, mit mesélnek Irma sorsáról, s ha igaz, hogy csak pár napja halt meg az édesanyja, természetes, hogy nem kíván moziba menni. Tulajdonképpen már az is nagy eredmény volt, s elégedetté kellett, hogy tegyen, hogy dadogás nélkül, megfelelő

színvonalon társalogtam vele. A kapu előtt új javaslattal álltam elő... Mikor találkozunk? Estefelé gyere ki az utcára egy kicsit.

IRMA: Este vacsorát készítek nagyapának.

DÁVID: Csak negyed órára...

IRMA: Kösz, hogy segítettél! Szervusz!

DÁVID: Szervusz! Holnap is mégy boltba?... Irma nem válaszolt, csak megvonta a vállát, és eltűnt a zöld kapu mögött, én meg a fuvarosok arcához hasonló mogorva képpel tértem haza. Folyton a huncut barna szem, az ide-oda röpdöső copfok jártak eszemben, cseppet se törődtem nagynénéim áradozásával.

ETELKA: Hogy megnőtt ez a fiú!

ILON: Megerősödött: Nemsokára legény lesz.

ETELKA: Éppen jókor hoztuk a gramofont. Táncolni tudsz-e már?

DÁVID: Egy kicsit.

ILON: Majd a lányoktól megtanul. Emlékszel, mi ketten tanítottuk a Molnárék fiát szteppelni...

ETELKA: Úgy megszorította a karomat, hogy egy hétig kék volt.

ILON: A tied is? Az enyém akkor szorította meg, mikor megkért egy este. Épp a kertkapunk elé értünk, hirtelen elkapta a karomat, a váratlan mozdulattól megijedtem, nem is gondoltam, mi következik...

ETELKA: Az én kezem a kútnál kérte meg. Tele vödröt cipeltem, úgy éreztem, azonnal kiejtem a kezemből, le is tettem, nehogy kiömljön.

ILON: Szorongatta a karom, és úgy fújtatott a fülembe, mint egy gőzgép, alig értettem meg a szavát...

ETELKA: Azt hiszem, már akkor asztmás volt, szegény. Tánc közben is lihegett, akkor azt hittem, tréfából fújja arrébb a tincseimet.

ILON: Legyen az én kis feleségem, mondta, és fújtatott. Ha nem teszi hozzá azt a kis feleséget, lehet, hogy meggondolom magam, de akkor csak nevettem, úgy hangzott, mint egy sláger. Kis feleség!...

ETELKA: Nekem is ezt mondta, úgy látszik, így képzelte a lánykérését. De szép hangja volt, meg kell hagyni. Mély, férfias hangon mondta: Legyen az én kis feleségem!...

DÁVID: Az öreglányok történeteiben csak úgy hemzsegték a kérők. Minden öt percben másik kérte meg a kezüket. Máig sem tudom, miért nem mentek sohase férjhez. Talán egymást sajnálták elhagyni, talán nem is kérte meg egyiküket sem senki. Máskor évdtem volna velük, anyám hiába csóválta olyankor a fejét, de most nem volt kedvem a megszokott játékhöz. Azon törtem a fejem, hogyan beszélhetnék újra Irmával, de hiába sétáltam késő estig az asztalosműhely ablakai alatt, hiába bámultam mereven és feltűnően a kapu rácsain keresztül a homályba vesző udvart, Irma nem jelent meg. Vacsora után azt mondtam anyáméknak, hogy rosszul vagyok, sétálni megyek, s tovább strázsáltam az öreg asztalos háza előtt, miközben lassan elcsendesedett a város, sokan aludni tértek, csak a szerelmesek és az esti váltásban dolgozók rótták az utcákat. A kiserdőben akkor vallott szerelmet

Péter, az egyetemista, Júliának, a tavalyi középiskolás szépségkirálynőnek.

PÉTER: Azok a mafla zsüritagok nem is sejtették, kinek adják a pálmát...

JÚLIA: Miért? Nem vagyok elég szép?

PÉTER: Szébb vagy, mint ahogy ez a kisváros sejtí! Nem szabad itt maradnod. Velem jössz a fővárosba, majd ott érvényesülsz.

JÚLIA: Nem enged el édesapám.

PÉTER: Szerelmünknek nincs akadálya! Majd én segítek neked az érvényesülés útján, szépséged minden ajtót megnyit előttünk. Ha meglátják a férfiak mély tűzű szemed, nem tudnak ellenállni.

JÚLIA: Sötét van, nem is látod a szemem!

PÉTER: A sötéten is átvilágít. Én látlak téged koromsötétben is. Álomban is. Látom a derekad...

JÚLIA: Ne szoríts!

PÉTER: Látom két gyönyörű almácskádat...

JÚLIA: Nem szabad!

PÉTER: Látom a bokád, kerek térded, finom ívű combod...

JÚLIA: Péter, mit csinálsz?

PÉTER: Aki ezt meglátja, nem ura többé magának...

JÚLIA: Péter!

PÉTER: Júlia, imádlak!

JÚLIA: Azt ígérted, hogy rendesen viselkedsz...

PÉTER: Gyönyörű vagy, istennő...

JÚLIA: Engedj, hallod!...

DÁVID: Az ég tiszta volt, sütött a hold. Az emberek többsége aludt már, míg én le-föl járkáltam a műhely előtt. Arról álmodoztam, hogy Irmával beszélgetek, moziba viszem, zavarócskázunk... Láttam, hogy lebeg a copfja, mikor zavarócskázunk. Álmodoztam, miközben a város aludt, s az öreg taták. mamák újraálmodták első szerelmüket...

KASZÁS TANÍTÓ: Juditka, ne szaladj el! Juditka, hadd hogy végigmondjam, amit elkezdtem! Tudod, hogy mindig figyelnek bennünket, hónapok óta most vagyunk először egyedül. Hallgass meg!

JUDIT: Minek hallgatnálak, tudom, mit akarsz, Pista. Nem érted, hogy tudom, mit akarsz? Csak mindkettőnket zavarba hozol, csak elkedvetlenítesz, Pista. Gyere, zavarócskázunk, mint a gyerekek!

KASZÁS TANÍTÓ: De nem vagyok már gyerek, Juditka! Nem vagyok gyerek.

JUDIT: Jobb volna, ha gyerek volnál, Pista. Nincs lehetőségünk más játsszani, maradj gyerek, Pista, amíg lehet.

KASZÁS TANÍTÓ: De miért, Juditka? Miért?

JUDIT: Mert jobb, ha gyerekként válunk el, mint hogyha felnőttek leszünk. Sohase tudsz elfelejteni, Pista, ha két napig felnőtt leszek, ha komolyan vesszük, amit mondunk...

KASZÁS TANÍTÓ: Nem felejtelek el soha, Juditka. Ne játssz, ne szaladj!

JUDIT: Nem tudsz megmenteni, azt mondják, bennünket vagonokba raknak. Ezt nem tudod megakadályozni, Pista, legyünk gyerekek...

KASZÁS TANÍTÓ: Állj meg, Judit, én kimentelek. Állj meg, Judit!

JUDIT: Megálltam, mit akarsz?

KASZÁS TANÍTÓ: Szeretlek, Judit. Egyedül téged szeretlek. Nem vagyok gyerek, érted, nem vagyok gyerek, tudom, mit beszélek, szeretlek! Add a szád, szeretlek!

KASZÁS NÉ: Egész éjjel mormogsz már megint. Pista! Ébredj!

KASZÁS TANÍTÓ: Tessék? Mi az?

KASZÁS NÉ: Már megint mormogsz valamit, bár érteném, mit beszélsz.

KASZÁS TANÍTÓ: Hozzad beszéltem, anyukám. A bútorot dicsértem.

KASZÁS NÉ: Úgy látszik, amit nappal elmulasztasz, azt éjjel pótolod.

KASZÁS TANÍTÓ: Úgy látszik. Aludj nyugodtan.

KASZÁS NÉ: Te is jobban tennéd, ha aludnál és nem motyognál egész éjszaka...

KRIVÁK: Minek is álmodik az ember! Ha tudnám!...

KRIVÁK NÉ: Mi baj, apus?

KRIVÁK: Fölríadtam. Azt álmodtam, hogy újra húszéves vagyok és téged pillantalak meg a patak hídján. Ahogy megtörtént fiatalkorunkban.

KRIVÁK NÉ: Régen volt az.

KRIVÁK: Régen. Ott álltál a hídon, és sírtál. Miért sírsz, kislány? kérdeztem én.

KRIVÁK NÉ: Leejtettem egy húszpengőst, válaszoltam. Akkor az nagyon nagy pénz volt. Szegény apám sokáig dolgozott érte a grófnál.

KRIVÁK: Hol vannak már a grófok! De akkor megsajnálalak. Nekem csak öt pengőm van, de azt neked adom, ezt mondtam.

KRIVÁK NÉ: Én meg, hogy nem fogadhatom el!

KRIVÁK: De csak vedd el, én megleszek nélküle is, mondtam.

KRIVÁK NÉ: Mit gondol rólam az úr, kiabáltam én.

KRIVÁK: A végén hazakísértelek. Útközben aztán meg is csókoltalak...

KRIVÁK NÉ: Régen volt az.

KRIVÁK: Ezt álmodtam. Ej, minek is álmodik az ember...

KRIVÁK NÉ: Tán rossz volt?

KRIVÁK: Fölébredni rossz. A legjobb volna már föl se ébredni...

KRIVÁK NÉ: Ne kísértsd az istent, ne kísértsd!

DÁVID: Sétáltam a holdfényben, és közben kiagyaltam, hogy másnap a padlásablakból figyelem majd az asztalos udvarát, s onnan füttyögök Irmának, ha megjelenik. Ha fölnéz, intek neki. Talán rászánja magát a találkára, ha észreveszi, milyen kitartó szerelmes vagyok. Mert akkor már szerelmesnek vallottam magam, s annak ellenére, hogy szerelmem olyan kurtán-furcsán elbánt velem, boldog voltam. Boldog, mert egy bizonytalansággal teli, egy minden lányra óvatos pislogással tekintő korszaknak értem a végére, végre volt szerelmem, végre volt kiről gondolkodnom, volt kiről álmodoznom. Késő éjjel lopakodtam be a szobába, anyámék már az igazak álmát aludták.

ANYA: Csicsijja, bubujja, Dávidka aluszik! Csicsijja, bubujja!

APA: Nézze, kolléga, én nem szoktam viccelni, ha azt állítom, hogy a répaszeletekben az idén kevés a cukor mennyisége, én azt bizonyítani tudom.

ANYA: Anyuak kisfia, Dávidka aluszik! Anyuka kisfia,

APA: Nézze, kolléga! Hát nem látja a laboratóriumi vizsgálat eredményeit? Már nem kezdő, tudnia kellene, hogy ez mit jelent. Az idén rossz a termés, kevesebb a hasznunk.

ANYA: Nézd, milyen szépen alszik! Nézd, milyen hosszú a szempillája! És milyen pufók! Ennivaló gyerek.

APA: Nem akarok kötözködni magával, kolléga, de azért felújíthatná, amit tanult az egyetemen. Látja, én húsz éve dolgozom, de még pontosan emlékszem, hány százalékos oldat hány százalékos cu-korkiválasztódást eredményez.

ANYA: Éjjel sose ébred. Dávidka nagyon jó gyerek. Tőle nyugodtan alhatunk mi is.

APA: Kaptam én valaha is ezért külön jutalmat? Nem is kértem. Ami a munkám, elvégzem. Azért kapom a fizetést. Nagyon követelőzők a mai fiatalok.

DÁVID: Anyámék az igazak álmát aludták, de én az ágyban is csak forogtam. Irma szemét láttam a sötétben, folyton mosolyogtam, mert képzeletemben megjelenő arca is mosolygott. Nem voltam fáradt, cseppet sem bántott, hogy még nem alszom. Jól éreztem magam. Az ablak alatt két részeg vitatkozott.

JÁNOS: Te Pali! Te félsz az asszonytól, igaz-e?

PÁL: Hazudsz! Mindig engem csúfolsz, pedig igazából te magad vagy papucshős.

JÁNOS: Ki mondta most is, hogy induljunk már haza?

PÁL: Én mondtam, de nem féltében, hanem mert meguntalak. Csak ülsz és lógatod az orrod, nincs merszed még arra se, hogy indítványozd az indulást. Segíteni akartam.

JÁNOS: Hát ide jutott a nagy szerelmed Ilusoddal? Most biztos piszkafával vár.

PÁL: A te szemed körül is láttam más kék foltokat. Terinek piszkafa sem kell, egy fejjel nagyobb, mint te. Ha fölemeli az öklét, elébe térdelsz és töredelmesen bevallod minden bűnödöt.

JÁNOS: Sértegetni mered az asszonyomat?

PÁL: Te is sértegetni kezdted az enyémet.

JÁNOS: Vigyázz a szádra, mert betöröm!

PÁL: Otthon legyél ilyen nagy hős, ha hazaérsz épségben.

JÁNOS: Az anyád!...

PÁL: Még lökdögni mersz? No, majd adok én neked!

PINCÉR: Végre elmentek. Azt hiszem, lezárhatjuk a kasszát, nem jön már senki.

PÉNZTÁROSNŐ: Még nincs éjfél.

PINCÉR: Elment az esti gyors. Ma már a doktor úrék se jönnek kártyázni.

PÉNZTÁROSNŐ: Mindjárt összeszámolom a bevételt. Ágyba bújnál már?

PINCÉR: Az ember későn jön rá, hogy rossz foglalkozást választott. Szinte minden este külön fekszünk le, előbb a gyerekek, akkor a feleségem, és már éjfél körül, vagy ha társaság marad itt, hajnalban én. Nem igazi családi élet ez.

PÉNZTÁROSNŐ: Talán szid az asszony?

PINCÉR: Megszokta már. Csak nekem rossz, mikor reggei felébredek. A gyerekek már elmentek iskolába, a feleségem vagy a piacon

van, vagy a kertben dolgozik, egyedül fekszem a szobában, és nézem a plafont. Nem jól van így!

PÉNZTÁROSNŐ: Miért nem mentél grófnak?

PINCÉR: Hol vannak már a grófok? Ha felöltözöm utcai ruhába, ki tudja, mi a foglalkozásom?

PÉNZTÁROSNŐ: Akkor meg minek panaszkodsz?

PINCÉR: Pincérnek lenni keserves foglalkozás még a szocializmusban is. Néha hetekig nem alszom ki magam. Éppen megszoknám, hogy nappal kell aludnom, puff, áttesznek a hajnali váltásba. Akkor meg éjjel forgolódom.

PÉNZTÁROSNŐ: Hát kérjed, hogy mindig éjjeli váltásban maradj.

PINCÉR: Nem lehet veled komolyan beszélni. Panaszkodom, te meg egyre-másra kifigurázol. Legalább gyorsabban számolnál, de csak a szád jár.

PÉNZTÁROSNŐ: Türtőztesd magad, nincs olyan sok pénz itt.

PINCÉR: Még az sincs! Kicsi város, kicsi vendéglő, kis borraivalók, kicsinyes veszekedések, unalmas, fárasztó élet. Ha már alig jut időm a gyerekekre, legalább valami fényes, nagy kávéházban tölteném a szolgálati éveket. Legalább tudnám, hogy pompás csillogó-villogó álmvilágba ölöm az erőmet, olyanba, amely másoknak élményt, erőt ad. De még ez a vigaszom sincs meg...

PÉNZTÁROSNŐ: A kisvárosi vendéglőket is szolgálni kell. Ne szomoríts, mert sose jutunk haza. Gyere, csomagold az aprót, gyorsabban végzünk.

MAREKNÉ: Tudom, miért nem alszol! Tudom.

DR. MAREK: Tudod a nyavalyát! Biztos megint elkapott a féltékenységet. A kedves unatkozó barátnőiddel teledumáljátok egymás fejét, csupa megcsalt feleség, undok férj, családi tragédia szerepel a repertoártokon. Ha dolgoznál, nem járna ilyen haszontalanságon a fejed.

MAREKNÉ: Miattad nem dolgozom, a híres kényelmedért!

DR. MAREK: Egy szóval sem tiltottam, hogy dolgozzál.

MAREKNÉ: De minden szavad bírálta otthonunkat, míg végleg itthon nem maradtam.

DR. MAREK: Egy asszony se tud úgy főzni, mint te, ez igaz.

MAREKNÉ: És főleg, ha itthon főzök, nem nézhetek a körmödre benn az egészségházban.

DR. MAREK: Mondom, megint valakire féltékeny vagy. Na, bökd ki, kit kellene most kidobnom a két ápolónő és a fogásznő után?

MAREKNÉ: Tévedsz, nem vagyok féltékeny senkire.

DR. MAREK: Csodálatos, azt mondtad, tudod, hogy miért nem alszom. Általában ilyenkor egy másik nő, a nagy vetélytársnő, a legújabb kígyó jár az eszedben.

MAREKNÉ: Tévedsz, nem vagyok féltékeny. Sajnálalak.

DR. MAREK: Fejlődés. Sajnálnod szabad.

MAREKNÉ: De nem azért, mert neked csak egy ilyen kisvárosi egészségház jutott. Nem azért, mert nem válhatott világhírű sebész vagy ideggyógyász vagy mit tudom én, mi, belőled. Ezt érdemelted, amit kaptál. Hiába is panaszkodsz. Ezért nem sajnállak.

DR. MAREK: Hát miért?

MAREKNÉ: Mert öregszel. Már féltékeny se lehetek rád, amiért álmatlanul forogsz.

DR. MAREK: Hát akkor ne legyél. Nem kényszeríthetlek rá.

MAREKNÉ: Tudom, hogy miért forogsz, tudom.

DR. MAREK: Ugyan miért?

MAREKNÉ: Mert nem kártyázhattál, azért. Tudom, hogy mostanában nem nők után mászkálsz, ha elmaradsz. Most a kártyába lettél szerelmes, partnerek után futkosol.

DR. MAREK: Na és? Szórakoznom nekem is kell. Talán a partnereimre is féltékeny vagy?

MAREKNÉ: Sajnálak, doktor úr, sajnálak...

DR. MAREK: Sajnálhatsz, csak hagyjál aludni.

MAREKNÉ: Nem tudsz aludni, nők nélkül, kártya nélkül unalmas ám az élet. Ha nem nevethetsz valami hülyeségen, ha nem izgulhatsz a kis pénzédért, unalmas, ugye? Rá kell jönnöd, hogy nem vagy te semmiféle világnagyság. Csak egy kisvárosi rendelő orvosa vagy édes férjem, doktor Marekkám, te nőhódító, te!

DR. MAREK: Csak féltékeny vagy valakire...

MAREKNÉ: Forogj csak nyugodtan ágyacskádban, szép tiszta. Én mostam, én vasaltam, az egész életem föláldoztam érted... (Sír.)

DR. MAREK: Nyugodj meg, ne sírj! Igazad van, nem vagyok én senki, ne sírj. Majd elmúlik a kártyás korszakom is, ne sírj...

DÁVID: Bár későn aludtam el, kora reggel már az ajándékba kapott lemezzajtszót nyekergettem. Szerettem volna, ha Irma meghallja, és kíváncsivá lesz. Persze, nevetséges dalocskák voltak az öreglányok lemezein, csupa érzelgős műdal, az ember inkább tréfából hallgathatta őket, mint komolyan, de olyan hangulatban voltam, többször is feltettem őket. Kínóztam magam. Azelőtt soha nem tapasztalt vágy fogott el, hogy kínozzam magam, amiért olyan ügyetlen voltam Irmával, amiért azt se voltam képes elérni, hogy legalább még egyszer találkozzon velem. Hallgattam a lemezek divatjamúlt, ősvi muzsikáját, az otromba szöveget, és szívem együtt dobogott az ütemesen jelentkező dobbal. A régi dallamon, a rekedt hangú énekes hangján, a lemez recsegésén tört át a dob mély hangja, az egyetlen ma is élvezhető dolog: a ritmus. Én is szívbeteg vagyok, gondoltam magamban, mint a hét minden szerdáján sorbaállók, akik a hetente egyszer rendelő szívspecialistát várják az egészségházban. Tán nekem is orvoshoz kellene mennem...

KESZEG: Nekem például szívbillentyűhibám van. Persze, sokan nem tudják, mi is az a szívbillentyűhiba, azaz vicium, ahogy doktor Šovagović mondja. Régi dolog ez nálam...

KOVÁCSNÉ: Ifjúkori szerelem következménye.

KESZEG: Szerelem meg én, az kettő. Mikor voltam én szerelmes?

KOVÁCSNÉ: Ugyan mikor?

KESZEG: Sohanapján, ha nem sértem meg.

KOVÁCSNÉ: Engem nem sért, de a feleségét igen. Hiszen nő.

KESZEG: Nő is vagyok persze. Egy beteg ember nem maradhat egyedül.

KOVÁCSNÉ: Nem szégyelli, számításból nőült.

KESZEG: Maga nem volt ott, Kovácsné, nem volt kibe szerelmesednem.

KOVÁCSNÉ: Jaj, de szemtelen. Beteg állítólag a szíve, közben folyton udvarol az orvosnál.

KESZEG: Ne huncutkodjon, láttam az arcán, hogy jólesik a hódolatom.

KOVÁCSNÉ: Jólesik, de ha szegény feleségére gondolkodok, rögtön elszomorodom. Ilyen haszontalan férj mellett éli le az életét!

KESZEG: Csak ne sajnálja, bosszút áll ő énrajtam minden haszontalanságomért.

KOVÁCSNÉ: Milyen bosszút állhat egy beteg emberen? Nem meri dolgoztatni, nem meri sehova elküldeni, nem meri idegesíteni, miből áll a bosszúja?

KESZEG: Látja, mondtam én már magának, hogy szép asszony, de sokszor nem gondolkodik. Az én feleségem bizony gondolkodik, nem sokat dolgoztat, nemigen küld sehova, de idegesít. Nem durván, nem szidalmaz, nem! Csupán suttog. Ilyeneket suttog maga elé, egész nap: kapjon el a koszorúérgörccs, jöjjön rád a trombózis, meszesedjen el az agyad, essen ki a billentyűd!

KOVÁCSNÉ: Jézusom! De gonosz asszony lehet.

KESZEG: Nem mondhatnám. Nem sajnálatraméltó, mert megvan a magához való esze, de nem is gonosz. Ez a bosszúja. Persze, hiába igyekezik, a szívbillentyű-bántalmakkal az ember elérheti a békés öregkort, ha vigyáz magára, és én vigyázok.

DÁVID: Úgy látszik, valóban beköszöntött a tavasz. Szép napos reggel volt, a város korán ébredt, csak a szerelmesek közül aludtak hosszan, akik az este boldogok és elégedettek voltak, és a korai járókelők, a munkába sietők, még a piaci kofák is a szerelemre gondoltak, a szerelemről beszélgettek...

I. KOFA: Kibékültem a férjemmel, Ágnes.

ÁGNES: Három hét után, szomszédasszony?

I. KOFA: Három hét után. Az este nem ment el hazulról, ott kedvetlenkedett a konyhában. Nem bírtam ki, szóltam hozzá. Pedig megesküdtem, hogy nem szólok egy szót se. Magam se tudom, mi történt velem, megsajnáltam. Talán, mert olyan váratlan meleg köszöntött ránk. Vagy a légnyomás változott meg hirtelen. Azt mondják, az nagy hatással van az emberekre.

ÁGNES: Lehet. Tegnap én is olyan furcsán éreztem magam. Szokatlanul ideges voltam.

II. KOFA: Mert még nem tudja, Ágikám, hogy kell az ilyenfajta idegességet levezetni. Ott megy Marek doktorné, az lám, tudja, mit csinál.

ÁGNES: Nem csinál semmit, bevásárol.

II. KOFA: De nem is akármit! Az a nagy böhöm hordár viszi utána a kosarakat. Az az érdekes!

ÁGNES: Mit vett volna? Amit minden asszony a piacon.

II. KOFA: Hát a hordár?

ÁGNES: Félti a kezeckéjét, játssza a nagyságos asszonyt.

II. KOFA: Játssza ám a sarki tündért. Nem a kosarak végett cipeli magával a boszniait, más célja van vele.

ÁGNES: Ugyan már! Csak nem gondolja, hogy Marekné leáll ezzel a piszkos ruhájú hordárral...

II. KOFA: Nem gondolom. Tudom. Nem ez az első hordár, akivel leáll, azaz nem is áll, inkább fekszik.

I. KOFA: Ágnes még mindig gyerek, pedig itt árul már fél éve a piacón.

II. KOFA: Van fürdőkád Marekéknál, mesélték nekem az Ivóék, hogy milyen csempével kirakva, ajaj!

HORDÁR: Parancsol még valamit a nagyságos asszony?

MAREKNÉ: Csak hozza utánam a kosarakat, majd otthon lesz még munkája.

HORDÁR: Mit kell csinálnom, nagyságos asszony?

MAREKNÉ: De kíváncsi. Nem mindegy az magának?

HORDÁR: Nem mindegy. Ha nehéz munka, többet keresek rajta, ha valami pizslicsár munka, nem is vállalom, akkor jobb, ha visszatérek időben a piacra, hátha elcsípek még egy fuvar.

MAREKNÉ: Szereti a nehéz munkát?

HORDÁR: Hozzá vagyok szokva, azt jobban megfizetik.

MAREKNÉ: És mire kell a pénz? Kocsmázni?

HORDÁR: Nem iszok én, nagyságos asszonyom. De a mi falunkban, ha nincs háza az embernek, nem nőülhet. Házra gyűjtöm a pénzt.

MAREKNÉ: Nőszülni szeretne?

HORDÁR: Nem élet az élet asszony nélkül.

MAREKNÉ: Nem ám.

HORDÁR: Hogy tetszett mondani?

MAREKNÉ: Mondom, csak siessen, minél jobban dolgozik, nálam annál több pénzt kap.

HORDÁR: Igyekszem, nagyságos asszony. Erős vagyok én!

DÁVID: Fölmásztam a padlásra, és a lyukon keresztül kémleltem az asztalos udvarát. Láttam a segédeket, kinn cigarettáztak a műhely ajtaja előtt. Időnként fölnevettek, Pistát, az inast ugratták. Az eldobott csikküket gondosan eltaposták, biztos az öreg figyelő tekintetétől tartottak, s újból megkezdődött a műhelyben a kopácsolás. Jó tíz percig vártam hiába, mikor egyszer csak megjelent Irma. Rögtön éles füttyjeleket adtam le, mire meglepetten kapta fel a fejét, először az utcára nézett, azt hitte, onnan jön a hang. Irma!, kiabáltam a padlásablakból, Irma, itt vagyok fölötted az ablakban, hallod? Megkeresett a szemével, de nem mozdult a lakás ajtajából. Gyere közelebb, suttogtam, gyere ide, mondani akarok valami fontosat. Úgy tűnt, nem hallja, hogy mit beszélek, mert figyelt ugyan, de nem mozdult. Irma, gyere erre a mi házunk felé, suttogtam kétségbeesetten, gyere, fontos dolgról van szó, hallod? Végre megmozdult, lassan, felém már nem is pislantva, az udvar közepén álló szivattyús kúthoz lépkedett. Ott megállt. Irma, hallod, mit mondok?, kérdeztem. Bólintott. Copfjai meg-megrezzentek, barna haja csillogott a napsütésben. Irma, szeretlek, suttogtam, a torkom száraz volt, alig kaptam levegőt. Irma, szeretlek, ismételtam, és éreztem a padlás furcsa cserépszagát az áporodott levegőben. Irma ijedten nézett föl rám, először azt hittem, előkerült a nagyapja. De nem jelent meg mögötte senki, a műhely ajtaja is üres maradt. Irma, akartam sügni harmadszor is, de hirtelen megfordult és villámgyorsan a házba

szaladt. Nem tudtam, miért ijedt meg. Tőlem talán? A szerelmi vallomástól? Vagy hallott valami gyanús zajt, és félt a nagyapjától? Tétováztam egy darabig a padlásablakban, de le kellett jönnöm, mert alig maradt időm harapni valamit, sietnem kellett az iskolába. A lány nem válaszolt, bennem mégis fölszakadt valami gát, a torkom már nem volt száraz, vidáman ugrabugráltam az utcán, boldog voltam, mert ki mertem mondani, először az életemben mertem egy szép, hozzámvaló lánynak azt mondani, hogy szeretem. Útközben kétszer-háromszor is belesúgtam a levegőbe: Irma, szeretlek. A piacról hazatérő asszonyok megütözve néztek rám. De nem hoztak zavarba, éreztem, jogos örömtől el, csak nevettem csodálkozásukon. Az iskola kapuja előtt Jóska fogadott, az ő haragja se bántott, azon is nevettem.

JÓSKA: Hol voltál? Elkésünk.

DÁVID: Miért nem mentél be, nélkülem már iskolába se jársz?

JÓSKA: Ne viccelj, add ide gyorsan!

DÁVID: Micsodát?

JÓSKA: Ne tettesd magad. Ha most se adom át a számtan házi feladatot, pótvizsgára buktat a Ricsi.

DÁVID: Te jó isten! Én is otthon hagytam a füzetemet!

JÓSKA: Örök harag, ha hülyéskedsz velem, mondtam tegnap, hogy az évvégi osztályzatom függ ettől a feladattól.

DÁVID: Ne félj, kihúzlak a csávából.

JÓSKA: Itt a füzet?

DÁVID: Semmit se félj!

JÓSKA: Ha nem hoztad, nem mondom meg, mit tudok a szomszédlányról.

(Zsongás, a tanterem zsongása.)

RICSI TANÁR: Horváth! Nagyon beszédes kedvében van, úgy látom. Fejtse ki nekünk, hogyan kellett levezetni a házi feladatra kapott egyenletet!

DÁVID: Tanár néptárs! Én felejtettem otthon a füzetet.

RICSI TANÁR: Dávid, minek szól bele? Örüljön, hogy nem magát pécéztem ki ma.

(Nevetés.)

DÁVID: Tanár néptárs, a Horváth füzetét tegnap elkértem, hogy át-másoljam az egyenlet megfejtését, most meg otthon felejtettem.

RICSI TANÁR: Ekkora maflaságot! Jobbat nem tud kitalálni, hogy megmentse a barátját? Még hogy maga másolná át Horváthtól a házit!

DÁVID: Valóban az volt a szándékom, tanár néptárs!

RICSI TANÁR: Hát mi van magával, fiatalember? Az osztály egyik legjobb számtanosa akarja egy bukó diák feladatát lemásolni? Ne akarjon megetetni ezzel!

DÁVID: Mit csináljak, így történt.

RICSI TANÁR: Csak nem szerelmes?

(Nevetés.)

A szerelmesek cselekszenek szeszélyből ilyen marhaságokat.

DÁVID: Nem tudom.

RICSI TANÁR: Nem tudja, ezek szerint igen. Hát, persze: tavasz van. De azért mindkettőjüknek egyest adok, atyai jószágom jeléül, nem szeretném, ha a szerelem annyira elvenné az eszüket, hogy ezek után következetesen elfelejténék a feladataikat.

JÓSKA: Tanár néptárs, én nem vagyok szerelmes, csak Dávid!

RICSI TANÁR: De a házi feladata magának sincs meg!

DÁVID: Én vagyok az oka, tanár néptárs! Nem szeretném, ha Jóska miattam járna rosszul.

RICSI TANÁR: Majd kikérdezzük még Jóska komát a jövő órán, aztán meglátjuk a tábla előtt, valóban szerelmes-e.

JÓSKA: Tőlem nem hallott még szerelemről egy lány se!

RICSI TANÁR: Maga inkább a számtanpéldákról beszélget a lányokkal?

RÓZSI: Igaz, tanár néptárs! Valamelyik este bekopogott hozzánk, de egész este csak az egyenletekről beszélt.

(Nevetés.)

KASZÁS TANÍTÓ: A gyerekekbe ilyenkor tavasszal belebújik az őr-dög. Öreg tanító vagyok, de még nem volt tavasz, hogy ne vettem volna észre, milyen huncutul csillog a kislányok szeme, mennyi csintalanságot követnek el a fiúk. Az egész osztály megbolondul, forog, pörög, sustorog. Alig lehet rendet tenni.

RICSI TANÁR: Az óra elején szidtam meg őket, mert otthon felejtették a házi feladatukat, hát az óra közepén, épp új anyagot vetünk, látom én, hogy nagyon gyanúsán összedugták a fejüket. Odalopakodtam mögéjük, hát valamilyen levelet írtak. Azt vitaták olyan hevesen...

JÓSKA: Ha nem akar beszélgetni veled, akkor egyedül levél útján érintkezhetsz vele. A lányok szeretik az ilyen romantikus dolgokat. Meglátod, levelezni hajlandó lesz!

DÁVID: De nem írhatom rögtön, hogy „szeretett Irmám”! Elegendő volna egyelőre „kedvest” írni.

JÓSKA: Hallgass rám! Érték én ehhez. Azonnal szerelmet kell vallanod! Azt hiszed, válaszol különben?

DÁVID: Hisz nem is ismerem jól!

JÓSKA: Ha nem lépsz fel határozottan, soha nem is fogod megismerni. Írjad: Drága szerelmem!

DÁVID: Túl merész volna...

RICSI TANÁR: A többiek se vették észre, hogy nem a táblánál piszmo-gok. Képzeld, az osztály meg se fordult! Valóban a fejükbe szállt a tavasz. Ahogy végignéztem rajtuk, szinte láttam, hogy minden buksi fej másra gondol, a matematikával törődtek legkevésbé...

RÓZSI: Olyan mafla ez a Jóska! Anyuka kiment a konyhába, apa ott-hon se volt. Ő meg egyre, hogy magyarázzam meg neki a két ismeretlent az egyenletekből. S közben úgy ülünk ott egymás mellett mint két igazi ismeretlen. Szép zöld szeme van a Jóská-nak. Meg erős szemöldöke. De mikor hozzáértem a kezéhez, nem

- vette észre. Nagyon fél, hogy megbukik. Megígértem neki, hogy ezután rendszeresen együtt tanuljuk a matematikát.
- ESZTER:** Én már nagy lány vagyok ezekhez a csitrikhez képest. Anyám mondja is, Eszterkém, nem mégy túl korán férjhez? Unom a gimnáziumot, unom az osztályt, unom ezt a sok tökéletlen feleséget. Karcsi megígérte, hogy feleségül vesz, miért tanuljak tovább? Férjhez megyek, családom lesz, mi bajom lehet?
- OSZKÁR:** Én még sohase voltam szerelmes. Én nem tudok szerelmes lenni. Édesanyám biztat, hogy iratkozzak be tánciskolába. Minek? kérdezem tőle, eleget ugrálok focizás közben. A tánciskolába csupa buta liba jár, meg a gúnárjaik. Illegetik magukat, vonaglanak. Semmi kedvem hozzá. Azok a lányok férjhez szeretnének menni. Én meg még hol vagyok a nősüléstől! Gimi után egyetem, utána katonaság, és majd csak akkor, tán már kopaszodó fejjel kapom az első fizetést. Tavaly Eszter vágyakozó szemmel pislogott rám, célozgatott is a kiserdőre, a többiek sárgultak az irigységtől, Jóska egyre hajtogatta, hogy legalább egyszer menjek el vele, valamilyen tapasztalatom legyen, de minek nekem a tapasztalat, ha nem érzek semmit a lányok iránt, Eszter iránt se. Szép lány, nagy mellű, karcsú derekú, mint a filmsillagok, de én inkább félttem tőle.
- DAGI:** Mindig csúfolnak, hogy kövér vagyok. El is neveztek Dagainak. A lányok mosolyognak rajtam. Mindegyik nekem vallja be először, hogy melyik hapekba szerelmes. Mintha pap volnék. Vagy közvetítő. Azt hiszik, én nem kívánom őket. Pedig a szoknyájuk alá nézek ám én is. Néha oda is nyúlok. De csak heherésznek, nem is sikoltanak. Nem vagyok én eunuch. Ha velem jönne valamelyik a kiserdőbe, megmutatnám, mit érek. Ha nagy leszek, veszek tornaszereket, és lesoványodok. Erős leszek, de háj nem lesz a derekam körül. Majd néznek akkor. De ezek nem kellenek, akik az én keblemen akarták elsírni bánatukat. Más fiúk miatt sírnak, de rám nem gondolnak. Majd néznek akkor!
- BEÁTA:** Ricsi tanár úr nem rossz ember. Jóskát meg-megkínozza, de Jóska meg is érdemli. Sose készíti el a számtanházit. A tanár úr kicsit kopasz, de azt olvastam, hogy azok a legjobb férjek. Mindig nevet, ha látja, hogy a táblánál zavarba jövök a szemétől. Olyan szúrós szeme van. Jövő órára rövid szoknyát veszek fel, és keresztbe rakom a lábamat. Majd én is zavarba hozom. Majd meglátjuk, hogy a combomra is olyan szúrósan néz-e!
- MÁRTON:** Beáta ezt a hülye matekost keresi folyton a szemével. Pedig milyen vézna. Én vagyok a legerősebb fiú az osztályban, és pont én nem érdeklek. Miért? Olyan izmaim vannak, mint az acélrugók. Mondja is Kormányos tanár néptárs, hogy testnevelési főiskolára menjek. Lehet, hogy oda is megyek, ha sikerül ösztöndíjat kapnom. Ösztöndíj nélkül nehéz lesz, apám elég kis nyugdíjat kap, dolgoznom kellene. Rám is nézhetne Beáta. Ha szép idő lesz, rövid ujjú ingben járok, láthatja majd, ki az igazi férfi.
- RICSI TANÁR:** Fogadni mernék, hogy semmit se jegyeztek meg abból, amit a tábla előtt papoltam nekik. Az volt a legfurcsább, hogy Beáta folyton mereven az arcomba nézett, azt hittem, hallja is, amit mondok, de kénytelen voltam rájönni, hogy egészen más

indítékai vannak. Egyszer csak úgy felhúzta a szoknyáját, hogy kivillant fehér kis bugyogója, kénytelen voltam elfordítani a fejem, biztos elvörösödtem, nem mertem többé feléje nézni. Kinéztem az ablakon, kinn ragyogott a nap, előttem meg tovább morgogott a két levelet író fiú...

JÓSKA: Kérjél tőle találkát. A legvadabb időpontban. Éjfélkor. Érted? Hogy romantikus legyen.

DÁVID: Elalszom. Nem tudom megvárni az éjfélt.

JÓSKA: Nem baj az, fontos, hogy tetsszen neki az ajánlatod.

DÁVID: De én valóban találkozni szeretnék vele.

JÓSKA: Akkor írad, hogy majd te lesed a padlásablakból, ő meg intsen a kezével, mutassa hány órákor alkalmas a találka.

DÁVID: Látod, azt lehet...

RICSI TANÁR: Nem tűrhettem tovább a fecsegésüket. Még egyszer Beátára pillantottam, a bugyogója még mindig látszott, kissé széttartotta tejfehér combjait. Valamit tennem kellett. Bár sajnáltam Dávidot, mindig kitűnő volt matematikából, fölkaptam a levelet az asztalról...

KASZÁS TANÍTÓ: Nehéz a tanári sors, és rosszul fizetnek bennünket. Mindig mondom, ha a községi politikusokkal találkozom, hogy több pénzt is adhatnának gyermekeik nevelőinek. Így alig akad jelentkező a pedagógiai főiskolára. A gyöngye tanulókból lesznek tanárok. Aki élelmes, az nem megy tanárnak, az tudja, hogy ezen a pályán lemarad a flancolási versenyben.

OLGA: Add már azt a levelet, mit írt az a két csibész? „Kedves Irma! Nagyon megtetszettél, szeretnék találkozni veled. Ha nem kívánsz moziba jönni, nem baj. Elmehetünk sétálni, vagy kiülhetünk ide a ház elé, ha akarsz. Nagypádat se zavarja, ha itt maradunk a közelben. Én nem szégyellek az árokparton üldögelni. Nézek majd a padlásablakból, ints a kezeddél, és mutasd, hány órákor várjalak. Még csak annyit...” Hát ez semmi különös. Lánykorunkban mindnyájan kaptunk ilyen leveleket, igaz?

RICSI TANÁR: De nem számtanórán írták őket.

OLGA: Számtanórán vagy biológiaórán, az mindegy. Szegény fiúkat gonosszág ezért megbüntetni.

NÁNÁSI: Jobb, ha én, Nánási Béla tornatanár nem szólok közbe. Mostanában figyelik, mikor keieek Olga védelmére. Pedig vigyázunk, ne vegyenek semmit észre, mert Olga nem akar válni. Azt mondja, a gyerek miatt. Én elvállalnám a gyereket is. Így se rossz, persze. Szinte mindennap találkozunk, közel lakom az iskolához, oda szaladunk a világ szeme elől. Ha nem kellene bújkalni, lehet, Olgának nem is tetszene ennyire az ügy. Beugrunk az ajtón, már egymásnak is esünk. Nem kellene szerelmi ügyekben nyilatkoznia. Még a diákok ügyeiben sem. Még majd valaki felhánytorgatja a viszonyunkat, és akkor kénytelenek leszünk szakítani. Jobban tenné, ha hallgatna.

ISKOLAIGAZGATÓ: Az iskolaigazgató utoljára szóljon. Ezt még szegény elődömtől tanultam. Hagyom őket, hadd vitatkozzanak. Lakásosztáskor is bevált ez a taktika. Előtte ötórás vita volt, mindenfelé apró-cseprő ügyekről, mikor már mindenki kivolt, félholtan üldögeltek, megtörve, fáradtan, akkor került sor a la-

kásokra. Sikerült is Ormándiéknak és Nagyéknak juttatni. Most van két lekötelezettem az iskolatanácsban. Ki tudja, meddig. Az emberek hálátlanok és feledékenyek. De remélem júliusig, az újraválasztásomig kitartanak mellett. Tulajdonképpen nem vétettem senki ellen. Hogy a titkárnő a szeretőm, nem olyan kivételes eset. Akár le is mondhatnék róla, de jólesik, hogy az enyém. A hatalmamát látom a birtoklásában. Tudom, miket beszélnek rólunk, de oda se neki. Ha a feleségem túri, kinek mi köze hozzá. Csak hadd vitatkozzanak a gyerekek ügyén. Szeretem, ha lekötik magukat. Öt perc múlva ráripakodok a társaságra, hogy nem szabad ennyit késni az óráról. Ha kikotródnak, elmegyek, iszok egy konyakot a Lulusnál.

NAGY: Megérttem Ricsit. Öreg már, felháborította az a combocska. Én most nősültem, de azért szívesen megnézegetem a lányokat. Ez középiskola, ezek már nem kislányok.

IBOLYA: Miféle jogon mentegetik egyesek ezeket a kölyköket? Én már harminckét éves vagyok, komoly állásom van, rajzművész vagyok, jól keresek, és nekem nem írt még soha senki leveleket. Majd adnék én nekik szerelmes leveleket, ha a kezeim közé kerülnének. Az az osztály amúgy is szemtelen. Rajzórán nem dolgoznak rendesen, csak nevetgélnek. Még feleselnek is. Mindig azt akarják bizonyítani, hogy feledékeny vénkisasszony vagyok. Melyik az a Dávid, akivel úgy el vannak ragadtatva? Hanyadik padban ül? Olyan hosszú, magas?

(Választózene.)

DÁVID: Otthon még egyszer megírtam ugyanazt a levelet, amit elvett az iskolában Ricsi. Igaza volt, nem elég, hogy a házi feladatot elfelejtettük, még szemtelenkedtünk is órán. Majd anyával aláíratom a figyelmeztetőt, gondoltam magamban. Ő nem olyan szigorú, majd megkérem, ne szóljon apának. Megírtam a levelet, és ebéd után rögtön föllopakodtam a padlásra. Az asztalosék udvarán épp egy szekeret raktak le, nem tartott sokáig, a segítők siettek, mert éhesek voltak, utána csönd volt. Irma akkor jelent meg, mikor már indulófélben voltam. Örömben akkorát füttyentettem, hogy biztos a házban is meghallották, mert alig kapta fel a fejét, varázslatos módon, mintha bennünket figyelt volna, azonnal az udvaron termett a nagyapja is, és mire lemásztam a padlásról, ő már anyámmal veszekedett...

NAGYAPA: Nem engedem meg, hogy bárki is füttyödjön az unokámnak! Tessék rendre tanítani a fiukat, mert ha nem képesek rá, majd én tanítom meg!

ANYA: Nem olyan nagy bűn az, kedves szomszéd, ha egy fiatal lány után füttyülnek. Manapság ez a szokás a fiatalok között.

NAGYAPA: Maga után füttyültek annak idején?

ANYA: Változnak az idők, kedves szomszéd.

NAGYAPA: Az unokám még kislány. Nem érdekel, hogy milyen a mai fiatalság. Az unokámat úgy nevelem, ahogy akarom, ebbe nem szólhat bele senki.

ANYA: Nem is akar beleszólni senki.

DÁVID: Az asztalosnak sárga, nikotinos szálak festették tarkára a bajszát. Míg anyám beszélt, többször is türelmetlenül fölemelte a kezét, mintha végig se akarná hallgatni, mit mond. De nem vágott anyám szavába, tenyerével mindannyiszor végigsimított a köpenyén, mintha morzsákat söpört volna le róla.

NAGYAPA: Mást tapasztaltam.

ANYA: Remélem, nem a mi részünkről?

NAGYAPA: Nem tapasztalatcserére jöttem, csak közölni akartam magukkal, hogy vigyázzanak a fiukra.

ANYA: Jöjjön egy kicsit be, kedves szomszéd! Nem szólunk mi bele a szomszédok ügyeibe, nem ismer jól bennünket.

NAGYAPA: Arra semmi szükség. Figyelmeztettem magukat, többé ne történjen meg, hogy a fiuk füttyög a padlásablakból.

ANYA: Nem utasít vissza talán? Csak egy percre üljön le nálunk, hogy aludni tudjunk.

NAGYAPA: Nem kérek semmit.

ANYA: Ne rohanjon el haraggal. Hova siet? Dávid bocsánatot kér magától. Ugye, kisleány, hogy...

(Ajtócsapódás.)

Elment. Mit csináltál, a csudát?

DÁVID: Beszélgetni szerettem volna Irmával, a lánnyal.

ANYA: Miért nem szóltál hozzá szépen?

DÁVID: Valamitől mintha félne, nem is néz se a kapura, se a mi ablakunkra. Kénytelen voltam valahogy felhívni a figyelmét.

ANYA: Hagyd a csudába, látod, milyen mérges nagyapja van. Még megpofoz.

DÁVID: Nem félek tőle.

ANYA: Olyan sok szép lány van, beszélgethatsz velük kedvedre. Neked épp a szomszéd lányka kell?

DÁVID: Irma is szép.

ANYA: Ne vedd komolyan, korai még legénykedned.

(Választózene.)

DÁVID: Szégyenemben újra a padláson kerestem menedéket. A levél végére odaírtam, hogy bocsánatot kérek, amiért ilyen zűrt támasztottam körülötte. És nagy elhatározással mégis odaírtam, amit Jóska tanácsolt: Irma, szeretlek, írtam. Irma, szeretlek komolyan, és kitartok, ne félj. Nem tudtam, miért félne, vagy mitől, de azért teleírtam a papírt vigasztaló és bátorító szavakkal. Irma, rám mindig számíthatsz, írtam reszkető kézzel, hozzám őszinte lehetsz, én megértelek. S a lap aljára csupa nagybetűvel, széthúzva, hogy átölelje az egész levelet még egyszer: S Z E R E T L E K. Közben nevetés hallatszott az öregék udvarából, s ijedten rezzentem össze, mintha rajtam nevettek volna...

(Nevetés.)

KARCSI SEGÉD: Pista úgy fél a lányoktól, mint az ördögöktől!

PISTA INAS: Miért félnek?

KARCSI SEGÉD: Ne tagadd! Félsz tőlük, láttam vasárnap.

JÁNOS SEGÉD: Nem köll teketóriázni a lánnyal, öcsém! Minél gyávább vagy, annál inkább a fejedre nől.

KARCSI SEGÉD: Mondjad csak el neki, mit csináljon.

JÁNOS SEGÉD: Elmondhatom, de oda legény köll ám, nem málé-szájú.

PISTA INAS: Nem kell nekem semmit se elmondani, tudom én azt, amit el akarnak mondani.

JÁNOS SEGÉD: Tudod a fenét! Azt hiszed, hogy le köll sütnöd a szemed, ha szoknya ringatódzik előtted. Bátran köll a lányok derekát elkapni, erősen. Te meg inkább csak messziről bámulod őket.

(Nevetés.)

DÁVID: Fölháborított a nevetésük. Megértettem az öregot, félti a lányát, ha ilyen emberek élnek körülötte. De tőlem miért félti? Nem is ismer. Legjobb szerettem volna átmenni hozzá, és őszintén beszélni vele. Elmondani, hogy nem akarok én semmi rosszszat. Beszélgetni, sétálni Irmával. Abból mi baj lehet? Remegtem az izgalomtól. De nem félttem. Nem félttem apától sem, pedig tudtam, ha hazajön és meghallja, mi történt, biztosan szorulok. Nem félttem haragjától, tudtam, hogy igazam van, ha szavakkal nem is tudom elmondani, miért, ha nem is tudok meggyőzni egy felnőttet sem, ha Ricsi tanár néptárs, ha apa, ha anya, ha mindnyájan ellenem fordulnak is, igazam van. Közben lenn az udvaron folytatódott a segítődése...

KARCSI SEGÉD: Hát vannak hülye mesterek az biztos.

JÁNOS SEGÉD: Én nem gondoltam senkire, csak úgy eszembe jutott...

KARCSI SEGÉD: Az újságban olvastam, hogy a legjobb felvilágosítani a kelekótyákat, hogy ők kelekótyák. Akkor megjavulnak. Ezt írta az újság.

PISTA INAS: És senkinek nem szólok, maguk meg akinek akarnak.

KARCSI SEGÉD: Pofa be! Ki kérdezett?

JÁNOS SEGÉD: Az ember sok mindenbe behülyülhet. Van, aki a munkába hülyül bele.

KARCSI SEGÉD: Ez rád nem vonatkozik.

JÁNOS SEGÉD: Én egészséges óhajtok maradni.

KARCSI SEGÉD: Én is!

JÁNOS SEGÉD: Inkább a lányokra pislogok.

KARCSI SEGÉD: Én is!

JÁNOS SEGÉD: Van, aki a lányokat őrizni akarja.

KARCSI SEGÉD: Na, az bele is hülyül.

(Nevetés.)

DÁVID: Rettentően jó kedvük volt. Örültek, hogy kinevethették mesterüket. Mérges voltam rájuk, de tehetetlen harsogó nevetésükkel szemben. Arra gondoltam, nem ők az elsők, akik bolondnak nyilváníttják az öreg asztalost. A szomszédok közül is ez volt egyesek véleménye...

KESZEG: Én is azt mondom, hogy bolond az öreg. Nem szégyen az. Betegség, mint a többi. Én például szívbeteg vagyok. Szívbillentyű-bántalmaim vannak. Szégyelljem? Beteg vagyok, kész! Orvoshoz járok, mit csináljak. Az öregnek is orvosnál volna a helye. Mindenki becsülné érte.

KESZEGNÉ: Ugyan, ki becsüli a bolondot, te mafla! Téged tán becsül valaki azért, mert minden szerdán ott rostokolsz az egészségházban?

KESZEG: Te nem becsülsz az biztos. Te csak azt becsülnéd, ha meghalnék, és kifizetnék utánam a biztosítási összeget.

KESZEGNÉ: El tudnám költeni, nem tagadom!

KESZEG: Eredj, te szégyentelen!

KISBÍRÓ: Nekem nem sok közöm volt az asztalozhoz. Én kisbíró vagyok, a községházán dolgozom, szinte egész nap benn vagyok, este már fáradtan érek haza.

KISBÍRÓNÉ: Nincs ahhoz annak se köze, aki egész nap itthon van. Én igazán szeretek beszélgetni a szomszédokkal, mégse tudtam szóbaelegezni vele.

KESZEG: Nemcsak beszélgetni szeret a hölgy. Meg is tapogatja, akivel szóba áll.

KESZEGNÉ: Mi közöd hozzá? Irigy vagy?

KESZEG: Rögtön pártját fogod. Ezek szerint igaza van a szóbeszédnek, hogy miért kiméled olyan szívesen az én beteg szívemet, mikor este melléd szeretnék feküdni.

KESZEGNÉ: Ha úgy volna, akkor se lehetne szavad. Épp eleget megteszek érted, hogy akkor is tartsd a szád!

KISBÍRÓNÉ: Igaz, hogy engem gyöngeség fog el a nadrág láttán, nem tehetek róla. Mióta nagylány lettem, nem tudok a férfiaknak ellenállni. De az asztalos nem szereti a nőket, nem szeret az senkit a világon. Gyűlöli a saját unokáját is, másképp nem zárna be.

FERI SZOMSZÉD: Nem tudom, miért olyan zárkózott természetű az öreg. Biztos megvan rá az oka. Én nem kárhoztatom. Vannak ilyen emberek, nem bántanak senkit, mi se bántsuk őket. A lányt meg úgyse sokáig zárhatja be. Még a Csipkerózsikához is eljutott a vitéz királyfi, egy asztalosműhely fala nem olyan nagy akadály.

KATI NÉNI: De hátha veri azt a lányt? Ha sose engedi ki az utcára, nem tudhatjuk, mit csinál vele.

FERI SZOMSZÉD: Látnánk az arcán, lábán, ha verné. Kék foltos volna a bőre.

KATI NÉNI: Mint a tied, mikor észrevette a feleséged, hogy néha kisbírójt játszol.

FERI SZOMSZÉD: Hallgasson, anyám, ne emlegesse. Megkaptam érte, ami jár.

KATI NÉNI: Oszt megérte legalább?

FERI SZOMSZÉD: Jó harmatos húsú a kisbíróné, az igaz. Meg igazán odaadó természetű, nem mint az én oldalbordám.

KATI NÉNI: Mondtam, jól nézd meg, kit választasz.

FERI SZOMSZÉD: Az én feleségem sovány, mogorva, de viszont nem is enged mást a közelébe. Az is valami.

DÁVID: Az esti beszélgetések a homályba boruló fák alatt még mindig nagy élményt jelentettek számomra, pedig nem voltam már kisgyerek. Este, a szürkületben, mikor egymás arcát, szemét se látták a beszélgetők, mikor csak a férfiak cigarettája parázslott a sötétben, mindenki közlékenyebbé és szokimondóbbá vált. Ilyenkor az emberek elmeséltek egymásnak olyan eseményeket, a család féltve őrzött titkait, testi-lelki bajaikat, amelyekről napvilágnál meg se mukkantak volna. Mi fiatalabbak hallgattunk, nemigen mertünk közbeszólni, csak ha nagyon vidám volt a társaság. Néha meg külön csoportot alkottunk, leginkább a pelyhedző állú fiatal emberek, hogy saját titkainkat, vágyainkat cserélgessük egymás között. Végre elcsendesedett az udvar, a segédek bementek a műhelybe, én meg vizsla szemmel figyeltem tovább. Mikor megjelent a lány, nem is néztem, ott van-e az öreg, bíztam benne, hogy azt hiszi, kiabálásával végleg elrémisztett az unokája közeléből, gyorsan elébe dobtam a gombóccá gyúrt papírt. Szemem végigfutott az udvarbeli ajtókon és ablakokon, de nem kukucskált senki. Azt hittem, minden rendben van, és csücsörített szájjal, halkán súgtam lefelé: Irma, írtam levelet, olvasd el! de a lány nem hajolt le a kis papírgombócért. Irma, súgtam kétségbeesetten, olvasd el! Nagyon fontos, neked írtam, vedd föl. Hallod? Ment a dolga után, úgy tett, mint aki nem hallja suttogásomat. A papírgombóc ott maradt az udvar közepén. Egy darabig meredten figyeltem a szünke téglán fehérülő labdacskát, aztán rémülten vágattam lefelé, hogy átszaladjak a szomszédba, hátha sikerül visszaszereznem, mielőtt a segédek közül valaki észrevenné. Ha az öreg asztalos veszi föl, kitör a vihar, anyáméktól is kikapok. A levél egyesek szemében nagyobb bűn, láttam az iskolában, mint hogyha valami gázságot követek el.

KISBÍRÓNÉ: Én se szeretem a leveleket. Akinek dolga van velem, jöjjön hozzám személyesen. Már fiatalasszony voltam, mikor megismertem a községházán egy csinos adótisztviselőt. Olyan fekete bajszerű, magas fiú volt, csinos legény nagyon. Kacsingatott rám, visszakacsintottam, gondoltam, tudja, hogy mikor ügyeletes az uram, majd eljön, ha akar valamit. Ehelyett meg illatos levélkét küldött, szép rózsaszínű borítékban, még egy rózsaszál is volt rajta, de semmi hasznom nem lett belőle, mert az a mafla postás, pedig lehetett volna esze, meg is háláltam volna neki, nem az én kezembe adta, hanem találkozott az urammal, és annak nyomta a markába. Lett is nemulass! Akkor még fiatalabb volt az uram, hevesebb. Nagyon kikaptam. Aztán még a községi elnököt is beavatta, úgyhogy áthelyezték az adótisztviselőt más községbe. Remélem okult a dolgon, levél helyett maga jár a menyecskekéhez.

DR. MAREK: Egyetemista koromban olvastam egy levélregényt. Egy fiatalasszony irkál egy csinos fiúnak, az meg válaszol neki. Akkor tetszett a dolog. De még fiatal voltam, ráértem. Ma már a legjobb barátainknak is csak sürgönyt küldök, ha nem telefonálhatok. A sürgöny gyorsabb, mint a levél, és nem is kell olyan sokat írni.

EDELKA: Én meg a testvérem, Ilonka nagyon sok levelet írtunk. Ha lányok is maradtunk, pártában maradtunk, mondták azelőtt, de mindkettőnknek sok szép emléke van. Volt nekem egy katonatiszt udvarlóm, olyan vőlegényjelöltem, szegény elesett a világháborúban, hát az rengeteget írt. Nem túl hosszú leveleket, de sokszor. Némelyik héten kétszer is. Az ország minden csücskét bejárta, és mindenhol írt. Képeslapokat is küldött. Mikor Dávidka elemista volt, és földrajzból városképeket kellett a füzetbe ragasztania, mindig hozzám jött könyörögni, hogy adjam neki a szép képeslapokat. Lassan-lassan el is hordta őket. De nem volt szívem megtagadni tőle.

PÉTER: Már megint levelet írt a szépségkirálynő! Egy nap alatt két levél. Mondtam az este neki, hogy majd találkozunk szombaton a kiserdőben, de csak írka. Ha anyámék észreveszik, hogy még egy lánynak udvarolok, akármilyen idős vagyok, apám beáztatja a kötelet. Amíg egyetemista vagy, ne nézz a lányokra — mindig ezt hajtogatja.

KASZÁSNÉ: A szerelem levél nélkül olyan, mint a leves só nélkül. Én biz rákényszerítettem a Pistát, hogy hetente írjon, mikor udvarolni kezdett. Hiába nyöszörgött, hogy minek írjon, hisz itt lakik, velem egy városban, nem is olyan túl messzire tőlünk, azt mondtam neki: ha szeretsz, írni fogsz, ha meg nem, akár búcsút is vehetsz tőlem. A levelei a kezemben olyanok, mint a töltött puska. Ha morog valamiért, csak előveszem őket. Nézd, mit írtál valamikor, dörgölöm az orra alá, és mit mondasz most. Hát így tartod be a szavad?

ISKOLAIGAZGATÓ: Én csak a katonaságból írtam a feleségemnek. Mióta iskolaigazgató vagyok, nem írok én senkinek. Csak hivatalos leveleket írok alá, de azokat is háromszor elolvasom. Veszélyes dolog a levél. Ki tudja, kinek a kezébe kerül, s mire használja fel. Mindig akadnak, akik az ember munkahelyére pályáznak. A titkárnő hiába kéri, hogy írásban hagyjam meg neki, hol vagyok, mikor érek be az iskolába, mire utasítom. Azt már nem! Most szeret, áradozik, egyszer csak ellenem fordul, megpróbál fiatalabb igazgatót meg szeretőt szerezni magának. Akkor majd a leveleim tanúk lesznek a mulasztásaimra. Nem írok alá semmit! Főleg nem a halálos ítéletemet!

IBOLYA: Kétszer írtam az „Ismerkedjünk” rovatnak a Magyar Szóba. Kaptam is vagy százötven levelet, egy pasas sokszorosított levelet küldött, tévedésből két darabot tett be a borítékba. Egy teljes hónapig jártam le Újvidékre, hogy különféle cukrászdákban és kocsimákban találkozzam egy megértő szívű, nyílt és becsületes, szerelmet váró, értelmiségi szintű magános lélekkel. Így írtam le a kívánságaimat. Egy se felelt meg a feltételeknek. Olyan pasasokat itthon is találok. Lehet, hogy még egyszer írok az „Ismerkedjünknek”. Mit vesztek velem? Legalább utazok valahova vasárnaponként.

ELSŐ GAZDA: Csak akkor kezdtem leveleket írni, mikor a frontra kerültünk. Nem sokáig írhattam. Őrizd meg a gramofont, írtam a feleségemnek, hallgasd gyakran, és gondold rám. Nem sokat

adhattam szegény asszonynak. Se örömet, se gazdagságot. Az a gramofon és az a néhány levél maradt utánam.

HIRSCH BÁCSI: Én csak üzleti levelekhez értettem. Volt egy pecséttem: Hirsch általános üzlete, ezt írta rajta cifra betűkkel. Ezt minden levélre ráütöttem. Magam készítettem a pecsét rajzát. Szép ébenfa nyelet csináltattam hozzá.

PÉNZTÁROSNO: Az udvarlóm Németországban dolgozik. Kéthetente írunk egymásnak. Egyik vasárnap kapom, a másik vasárnap írom a levelet. Elegem van a levelekből. Június elsejétől kapott munkát a számomra is, ott is vendéglőben dolgozom majd, persze nem a pénztárban, mint itt, a németek nem adják idegen kézbe a pénzüket, csak a konyhán, később esetleg az italokkal. De végre nem levelezünk. Vasárnaponként egész mást fogunk csinálni levélírás helyett.

DAGI: Egyszer itthagytam a körzömet a padban. Másnap reggel egy kis cédula volt mellette: Te kis feledékeny! Ha fiú vagy, válaszd! Irénke. Ezt írta rajta. Persze nekiültem, szünetben nem is játszottam a többiekkel, azt mondtam fáj a fejem. Kétoldalas választ írtam. Azt hiszem, elég szellemesre sikerült. Két viccet is beleszórtam, amit a tornatanártól hallottam. Pár napig leveleztünk, akkor találkat kért tőlem. Ő, a lány kért találkat. Akkor megijedtem. Meglátja, hogy kövér vagyok, és kinevet, akár a többiek. Nem írtam többet. Egy keddi napon még itt voltak néhányan, mikor bejöttem első órára. Délelőttösök voltak, és itt maradtak az osztályban. Tudtam, hogy köztük van az én levelező partnerem is, egyenesen idejöttem a padomhoz, és leültem. Gondoltam, majd megszólít, ha akar. A leveleiből ítélve jólelkű lány lehetett. De csak kuncogtak a tábla előtt. Aztán kimentek, nem szólt egyikük se hozzám.

(Választózene.)

DÁVID: Kirohantam az utcára, és egyenesen be az asztalosékhoz. De már a kapunál megtorpantam, a levélnek nyoma se volt. Becsuktam magam mögött a kaput, és hazasompolyogtam. Benn a konyhában apámék épp az öreg felháborodását tárgyalták.

APA: Nem bélpoklos az én fiam, hogy távol kelljen tartani tőle a lányokat. És nem is közismert nőcsábász.

ANYA: Ne mérgeledj, akárki fütyült volna, az öreg asztalos azt is leszidta volna.

APA: Dávid nekünk nem akárki. Majd átmegyek, és magyarázatot kérek az öregtől.

ANYA: Veszekedésre semmi szükség.

APA: De most mit mondjak a fiamnak, miért ne beszélgesen a szomszédlánnyal? Mert hülye az öregapja?

ANYA: Nem hülye az. Tudod, mit mesélnek, hogy megszökött tőle a lánya, és hogy szerencsétlen halállal halt meg. Elhagyatva. Bánthatja a lelkiismeret is, meg féltheti az unokáját is, nehogy hasonló sorsra jusson. Nem kell mindjárt lehülyézni az embereket.

APA: A legjobb lesz, ha Dávid elfelejti azt a lányt. Különböznél kénytelen leszek összeveszni a szomszédoddal.

DÁVID: Nagyon megbántam, hogy elhamarkodottan a szomszéd udvarba dobtam a levelet. Ha az asztalos találta meg, újabb bajokat zúdítok a fejemre, apámékat is kellemetlen helyzetbe hozom. Ha a segítők vették fel, gúnyolódna majd rajtam, de megmutatják ömlengésemet az öregnek is. S még ha Irma tért vissza érte, még akkor sincs minden rendben. Nála is megláthatja a gyanakvó öreg, vagy ha ráijeszt a lányra, az árulja el magát. Nem tudtam, mit csináljak.

JÓSKA: A feladat világos: még egy levelet kell írnod.

DÁVID: Nem azért kértem tőled tanácsot, hogy ugrass!

JÓSKA: Komolyan beszélek.

DÁVID: A te tanácsodra írtam azt az első levelet is, most gondold ki valamit, húzz ki a csávából.

JÓSKA: A megoldás magától adódik. Még egy levelet írunk, s azt Irma kezébe juttatjuk.

DÁVID: De mit írjak neki?

JÓSKA: Őszintén tárd fel a helyzetet, és még szenvedélyesebb hangon írd meg, hogy semmitől sem riadsz vissza, ha akár meg is ő az öregapja, te nem félsz.

DÁVID: Nehogy ez a levél jusson az öreg kezébe.

JÓSKA: Ne félj, abból, hogy eddig nem lázadozott, nem kiabált, látható, hogy a címzett kezében van a leveled.

DÁVID: Könnyű neked javaslatokat tenned, te az egészszel játszadsz.

JÓSKA: Te kérdeztél, én válaszoltam, mit óhajtasz még?

DÁVID: Jóskától többé nem várhattam segítséget. Meg kellett tanulnom, hogy néha egyedül marad az ember, mert sem a szülei, sem a barátai nem segíthetnek neki. Fecsegett volna ő tovább is, de már nem akartam beszélgetni vele. Egyedül maradtam, szembe kellett néznem a tetteimmel, és döntenem kellett tenni-valóimról. Egész estig leskelődtem az asztalosék udvarába, de nem láttam sem az öregot, sem a lányt. Hol az utcán sétáltam, hol föllopakodtam a padlásra, ami mind nehezebb lett, hisz apám is, anyám is figyelt rám. A kapu előtt sem ácsoroghattam sokáig, ott is megláthattak. Este lecke helyett őszinte levelet írtam a lánynak. Nem az életről és a szerelemről, ahogy Jóska tanácsolta, csak olyasmit, hogy miért nem jön ki néha az udvarra, meg a húszparásról, ami véletlenül a zsebemben maradt, mikor a boltban egyszerre hajoltunk le érte. Ez a húszparás bizonyította, hogy ő is zavarba jött, hisz különben észrevette volna, hogy nem kapta tőlem vissza, nálam maradt. Többször is átírtam a levelet, végül már csak négy mondatból állt, de még mindig elégedetlen voltam, nem tudtam elaludni. Hallottam, hogy a másik szobában beszélgetnek a szüleim.

ANYA: Megöregedtünk. Észre se vettük, és megöregedtünk. A fiunk lányok után szaladgál, füttyög, udvarol. Emlékszel, milyen fiatal és sovány lányka voltam, mikor megismertél?

APA: Én mindig olyannak látlak.

ANYA: Jókedved van? Tréfálsz?

APA: Jókedvem van, de nem tréfálok. Én olyannak látlak. És ne keseregj. Az csak jó, hogy Dávid megnézi a lányokat. Az volna baj,

ha nem nézné őket. Szép, egészséges fiatalember, szép, egészséges unokáink lesznek.

ANYA: Megijedtem, mikor az öreg kiabálni kezdett.

APA: Felejtsd el. Majd megszokja, hogy az unokáját körülfütyögik a fiúk. Ma ez a divat.

ANYA: Pont Dávidnak kellett kezdenie...

APA: Ő van legközelebb. Majd körülnéz még a messzebb lakó lányok közt is. Van ideje, még csak harmadikos gimnazista...

DÁVID: Ők se tudtak elaludni. Az utcán baljós árnyékokat vetettek a fák, a lámpa halvány sárga fénye néha megrezsent. A város a második tavaszi napján nehezebben aludt el, mint az elsőn, a tavasz magával hozta a szokásos tavaszi gondokat is. A szerelem úgy látszik, nemcsak örömet, néha bánatot is okoz. Az álmodók nemcsak boldog, mosolygós álmokat, hanem sötét, komor álmokat is láttak...

ETELKA: Csaba, szerelmem, véres vagy? Nem írtál mostanában sehonnan képeslapot. Tudod, hogy kell majd Dávidkának a földrajzfüzetébe. Írjál még, hallod?

CSABA: Úgy jártam, mint a kedvenc nótám hőse: Ellőtték a jobb karomat, folyik piros vérem... Nem írok több levelet, Etelkám, se neked, se a többi menyasszonyomnak. Majd szereztek ti újabb levélírókat, tudom én!

ETELKA: Gondoltam, hogy valami bajod van, azért nem írsz. Lánynak hagysz, öreglánynak, ahogy majd Dávidka mondja néhány év múlva. Nem sajnálsz? Bután, fölöslegesen múlik el az életem, csak az a pár levél, az a néhány titkos csók, hát érdemes volt élni? Ez az a híres szerelem?

GERGELYNÉ: Összetört a kecskeláb! Mondtam, hogy ne annál a morgungorva, öreg asztalosnál csináltassuk a bútort, minden barátnőm üzletben vette a berendezést, a gyárak sokkal modernebbek, mint a maszekok. Nézd, ripittyára tört, mit szólnak most anyuék meg Ilonkákék? Kinevetnek bennünket. Jaj, hogy épp egy ilyen bumfordi lakatoshoz mentem férjhez, aki a kecskelábú bútort ellensége, jaj, nekem!

KOVÁCSNÉ: Mondja, doktor úr, ugye nem olyan nagy baj, hogy beteg a szívem? Egyesek hatvan-hetven évet is megérnek ezzel a bajjal. Legalább az unokám születését érjem meg, legalább az első születésnapját... Doktor úr, miért nem válaszol? Nem hall? Nem jön ki hang a számon, csak tátozok, a doktor úr néz rám, de nem ért, csak nem halok meg idő előtt, jaj, mondjon valamit, Šovagović úr, kap tőlem még ezer dinárt, ugye válaszol, ne csóválja a fejét, doktor úr, figyelje a számát, a mozgásáról is megért, ne forduljon el tőlem, mi lesz velem?

ESZTER: Nem gondoltam Karcsiról, hogy ilyen konzervatív. Azt mondta, neki mindegy, ki szűz, ki nem szűz, fontos, hogy jó beleváló nő legyen. Most meg hirtelen kijelenti, hogy le se köp, mert mindenkivel leálltam. Kivel álltam én le? Ő volt a harmadik. Az olyan sok? Anyunak meg beharangoztam, hogy férjhez megyek. Mit csináljak, talán az öreg, kopasz történész elvesz, milyen életem lesz mellette, azt hittem, ha férjhez megyek, hű asszony leszek, hát, íme, nem lehet, muszáj tovább ügyeskednem, plety-

kálni fognak megint rólam, egye fene őket, eddig csak hárman voltak, hány férfit csapok még be, és hányan csapnak be engem, nem szabadulok, állandóan újabb csalafintaságra van szükség...

HORDÁR: Jaj, de jó húsu a nagyságos asszony, ha házam lesz, ilyen asszonyt keresek magamnak. És én erős vagyok, sok csomagot elviszek naponta, egykettőre megjárom az utat az állomástól a központig, a piactól a lakótömbökig. Nézze, felemelem ezt a kosarat... Nem bírom! Egy vacak kosarat nem bírok felemelni, mi van benne, tojás? Az nem nehéz, nézze most... Nem bírom! Kiszívta az erőmet, nagyságos asszony, nem elég a harminc dinár, adjon még valamennyit, a lábam se tudom mozdítani, hogy keresek pénzt a házamba, mit csinált velem, nagyságos asszony, olyan, mintha ölmet ittam volna, kiszívta minden erőmet, ne, ne bántson többet, nem akarom...

KISBÍRÓNÉ: Mennyi férfi sétál az utcán, büszkék, erősek, szerelmesek. Hej, gyere ide, fiatalúr! Nem hallja, amit mondok. Nem baj, ezek a bajszosok úgyszólván túlságosan rátartiak, azt a borotváltat szólítom meg, az biztosan alapos ember, öröm lesz vele heteyegni egyet. Uram, hány óra van? Hé, kedves elvtárs! Te magas, horgas orrú mafla, nem látod, milyen nő hív? Rám nézett. Elfordulsz, nyavalyás? Nem vagyok elég szép neked? Majd akad másík. Ott az a kis tömzsi. Karcsikám, gyere ide! Biztos nem Karcsinak hívják. Gyere, gyere, én hívogatlak, nézd, milyen szép sima lábam van, milyen kerek... Jaj! Mi történt velem? Szőrös és sovány lettem, mióta... Hol a tükör? Beteg vagyok. Hol a tükör?

FERI SZOMSZÉD: Most néznek majd az inasok, mindig én rakom a tetőt, a többiek elfuserálnák. Nem félek én a legmagasabb házra se. A kishegyesi templom tornyát is én javítottam. Még kötelet se kötöttem a derekamra. Úgy járok-kelek a magasban, akár a földön. A többieknek a szeme is reszket, ha néznek, nekem a lábam se rezdül. A tetőn nem szoktam csúszkálni, mondom nekik, és büszkén feszítek, ide nézzetek, így kell csinálni! Jaj, mi ez a síkos? A cserép fölvágta a kezem, ömlik a vér. Most elkapom azt a kiálló gerendát... Minden csúszik, nincs sehol biztos támpont, most zuhanok le, mikor henecegni akartam. Segítség! Zuhannok lefelé, segítség! Feneketlen a mélység alattam, segítség!

(Vásasztőzene.)

DÁVID: Reggel fáradtan és elcsigázottan ébredtem, de a nap újra ragyogott, szép, meleg idő ígérkezett, s elöttem újra lehetőség nyílt, hogy beszéljek Irmával, vagy legalábbis a kezébe csúsztaszam a négy mondatból álló második leveletem. Az első sorsa még mindig aggasztott, de valószínűleg igaza volt Jóska barátomnak, a nagypapa kezébe nem juthatott, mert annak már következő mélyei lettek volna.

ANYA: A lemezjátszót sose használod, jönnek majd a nénéid, és még azt se tudod megmondani nekik, melyik lemez tetszett jobban, hiszen nem hallgattad meg őket!

DÁVID: Anyának igaza volt, az öreglányok ilyen jó időben meg szoktak jelenni, és ha megjelennek, biztos kegyetlenül megkövetelik

a pontos, részletes és dicsérő hangú beszámolót ajándékuk eddigi használatáról. A lemezeket meg kellett hallgatnom. Előhoztam hát az öreg lemezjátszót, korongját zöld plüsstakaró fedte, kapcsolói körül régen lekopott a szürke festék, belsejéből szuszogás-szerű hang hallatszott, mikor felhúztam a rugóját. Egy konyhaszékre tettem az udvaron, s míg az „Ibolyaszál, édes kis ibolyaszál”, vagy valami hasonló dal nyekergett rajta, én a saját és Jóska számtanfűzetébe a gondosan megoldott példákat másoltam. Ricsivel nem lehetett két nap egymás után ujjat húzni. Néha megálltam egy pillanatra, a napba hunyorogtam, s arra gondoltam, nem is rossz ez a régimódi zene, lehet, hogy fölhívja magára Irma figyelmét, s jólesett a gondolat, hogy a huncut barna szemű lány újra rám gondol, míg e nyekergést hallgatja.

(A zene fölerősödik, régi lemez, nyekereg, ahogy Dávid meséli.)

Akárhogy törtem a fejem, nem jutott eszembe újabb közeledési módszer. Vagy a padláson keresztül leskelődhettem, vagy be kellett mennem a titokzatos várat záró zöld rácsos kapun. Éppen befejeztem a számtani házi feladatot, mikor anyám szaladt be az utcáról.

ANYA: A szomszéd vízbe ölte magát!

DÁVID: Mit mondasz?

ANYA: Az éjszaka lement a tóra, és vízbe ölte magát. Ma reggel húzta ki egy halász.

DÁVID: De hát miért?

ANYA: Nem tudom.

DÁVID: És Irma? Hol van Irma?

ANYA: Nem tudom.

DÁVID: Irma!

APA: Hova szalad ez a fiú, mint a bolond? Mióta kamaszodik, nem lehet bírni vele!

ANYA: A szomszéd lányt keresi, mert az öreg vízbe ölte magát.

APA: No, mégis leszállt a tóba? Mondtam én, hogy bolond az öreg. Hallottam a segédektől, hogy azt mesélgette, ő repülni is tud, szállni, mint a madár. Lehet, hogy azt próbálta meg a tó fölött.

ANYA: Ugyan ne beszélj összevissza. Mindenféle pletykát elhiszel. Hallotról nem illik így beszélni. Ki tudja, mi bántotta ilyen nagyon, hogy öngyilkosságra szánta el magát.

DÁVID: Rohantam lélekszakadva a szomszédba. Csak nem az én levelemet találta meg az öreg! Ha felszedte az udvaron, és a lelkére vette az unokájával folytatandó szerelemről, életem fölládozásáról, meg nem is emlékszem már, mikről írt sorokat, ki tudja, milyen következtetést vonhatott le belőlük. És ha feldühödött, vagy úgy érezte, hogy nemcsak a lánya, unokája is becsapja, mit csinálhatott Irmával? Az udvar tele volt emberekkel. Összesereglettek a szomszédok, a községházáról is volt egy bizottság az öreg vagyonát leltárba venni, meg valamiféle rokonok is megjelentek Kuláról, csodálatos gyorsasággal. Mindenkitől azt kérdeztem, merre van Irma, de senki se tudta. Az emberek jóízűen

fecsegték, álltak a langyos tavaszi napon a széles, kiteglázott udvarban, és élvezték a napot. Az öngyilkosság, az öreg asztalos titokzatos élete volt a nagy téma.

KESZEG: Lám, én szívbeteg vagyok, nekem viciumom van, maga az orvos, a jőnevű szívspecialista, doktor Šovagović is elismeri, hogy nem könnyű betegség, és egy percig se gondolkodtam öngyilkosságon. Meg se fordult a fejemben. Az ember küzdjön az élettel, amíg lehet.

KESZEGNÉ: A kis ujjadat is alig mozdítod, persze, hogy nem akarsz öngyilkosságot elkövetni.

KESZEG: A doktor tanácsára kell a nehéz munkától tartóztatnom magam.

KESZEGNÉ: Tartóztatnod? Az se jut eszedbe soha, akár az öngyilkosság.

DÁVID: Hol van Irma? Látták?

KESZEG: Elvitték a rendőrségre kihallgatásra. Még nem tisztázódott, nem történt-e gyilkosság.

KESZEGNÉ: Miket beszélsz! A lányt átvitték a kulai leányinternátusba. Ott lakik ideiglenesen, amíg itt elmúlik a nagy cécó.

KATI NÉNI: Már miért vitték volna olyan messzire? Itt van a szomszédban a kisbíróéknál. Jól megtalálták, ki nevelje. Majd a kisbíróné maga mellé veszi segédnek.

DÁVID: De hisz ott áll a kapunál a kisbíró! Odaszaladok. Jó napot kívánok, igaz, hogy maguknál van az asztalos unokája, Irma?

KISBÍRÓ: Ugyan ki találta ki ezt a marhaságot? Így is tele van a ház. A feleségem két lakót is felvett, már lassan kiszorítanak a lakók a házból, hova tennénk azt a lányt?

DÁVID: De hát hol lehet?

KISBÍRÓ: Én azt hallottam, hogy fölfedezte, nem is ennek az öregnek az unokája, és az éjjel megszökött. Csak a neve volt hasonló, mint az öregé. Az meg annyira a szívére vette az állítólagos unoka távozását, hogy bánatába a tóba ugrott. Senki se tudja, hol a lány.

DÁVID: Senki se tudja? Hát a rokonai? Kik a rokonai?

KISBÍRÓ: Benn veszekszenek a műhelyben a segédekkel, hogy melyik szerszám volt az öregé, és melyik a segédek személyes tulajdona.

KARCSI SEGÉD: Bizonyítani tudom, hogy az a fűrészkészlet az enyém.

ROKON: Ugyan mivel tudja bizonyítani?

KARCSI SEGÉD: Még a számla is megvan otthon, de ha el is kallódott volna, tanúkkal bizonyítom, hogy én vásároltam.

ROKON: De az öreg pénzén.

KARCSI SEGÉD: Az öreg nem adott más kezébe pénzt. Nekünk még előleget se volt szabad elfogadnunk a felektől. Ha nem volt itthon, nem vállalhattunk el ajánlatot. Nem bízott az senkiben.

ROKON: Úgy látom, volt oka rá.

DÁVID: Ne haragudjanak, hogy közbevágnék, hol van Irma? Maga biztos tudja, hol van.

ROKON: Semmi közöm ahhoz a felfuvalkodott kis békához.

DÁVID: De hol van?

ROKON: Szerencséjére nem tudom. Ha tudnám, gyámság alá helyeztetném.

DÁVID: De hát valaki csak tudja, hogy hova lett!

ROKON: Nem érdekel, érdeklődjön a rendőrségen. Ők kutatnak az eltűnt személyek után.

DÁVID: Valóban van itt rendőr az udvaron... Megkeresem.

JÓSKA: Nem hoztad a házi feladatodat. Második órája van Ricsinek.

DÁVID: Ott van a táskámban. Vedd ki.

JÓSKA: Kiszöktem első óráról, még mindig jobb egy igazolatlan, mint a pótvizsga Ricsinél. Jól megoldottad a feladatokat?

DÁVID: Hagyjál most. Jók a feladatok, viheted.

JÓSKA: Csodálkoztam, hogy nem jöttél. Állati zúr van itt, mi? Ha nem volna olyan fontos, hogy javítsam a matekot, maradnék én is egy kicsit. De mennem kell.

DÁVID: Hagyjál.

JÓSKA: Ha tudtuk volna, mi lesz itt, mikor írtuk a levelet, biztos inunkba száll a bátorságunk.

DÁVID: Ne emlegesd!

JÓSKA: Izgulsz, ugye? Klassz volna maradni, de akkor évre bukok. Majd közlöm Ricsivel, hogy rád itt nagy szükség van. Szevasz!

DÁVID: Mondja, kérem, nem tudja, hogy hol van a házbeli lány, az Irma?

RENDŐR: Miért pont engem kérdezel, még csak egy órája posztolok itt.

DÁVID: Gondoltam, ha senki se tudja, a rendőrség biztos tudja.

RENDŐR: Biztosan valamelyik rokon gyámolítja.

DÁVID: Azok azt mondják, hogy a rendőrség.

RENDŐR: Mindig a rendőrségre kennek mindent.

DÁVID: Mit lehet ebben az esetben a rendőrségre kenni?

RENDŐR: Azt én nem tudhatom, de amint a rendőrséget emlegetik, svindli van a dologban.

DÁVID: Nem találom a lányt.

RENDŐR: Innen mindent ellopnak. Büntetést fogok kapni. Ez az egész utca tolvajokból áll. Hé, hova viszi azt a széket?

KESZEG: Ez az enyém, csak javításon volt.

RENDŐR: Azonnal tegye le. Majd a bíróságon bizonyítsa be, hogy a magáé volt.

KESZEG: Mi közöm a bírósághoz? Tán tudom, melyik az én székem?

RENDŐR: Teszi le rögtön! Minden vagyontárgy tulajdonjogát bizonyítani kell.

DÁVID: Már csak abban reménykedtem, hogy a temetésen megjelenik Irma is. De még a rokonok se jöttek el. A hivatalból megjelentek meg mi szomszédok temettük el. Délután erősen sütött a nap, és én újra az udvarunkon ültem egy öreg konyhaszéken, meztelen felsőtesttel, miközben a városban tovább folyt az élet, a levegőben izgatott verébcapatok röpködtek látszólag céltalamul, a sűrű vetélytársak időnként fülsértő csiripeléssel csaptak össze, s a szerelmespárok összebújva indultak el a csatornaparti kiserdő felé. A csendet alig törte meg valamilyen zaj, csupa érdektelen esemény kísérője: szorgalmas tyúkocskák károlása, s a napon heverő kutyák idegen lépteiket kísérő lusta ugatása. Kinn ültem az udvaron, és sírtam. Harmadikos gimnazista voltam, s elvesztettem az első nőt, akibe beleszerettem. A hátam mögött nyikor-

gott a kapu, s tudtam, hogy kíváncsi nagynénéim állítottak be. Gyorsan felhúztam az ósdi gramofon tekerőjét, és sercegve indult meg a tű a lemezen.

(Egy régi dal: Lesz még az enyém...)

ETELKA: Látod, hogy szereti a jó öreg jószágot?

ILON: Vehettünk volna új lemezeket is neki.

ETELKA: Csak ismerje meg a régieket is. Azok az igaziak.

DÁVID: Tizenhat éves múltam akkor, s csak három napig láthattam a lányt, akire aztán évekig visszagondoltam. Megtréfált az a hirtelenül beköszöntő tavasz nagyon. Azóta is sokszor eszemben jár. Hátha mégis a Jóskával közösen fogalmazott levelünk volt a baj okozója. Nyugtatgatom magam, hogy olyasmért is bánt a lelkiismeret, amiért nem kellene, de ahányszor elmegyek a szomszéd ház előtt, nem tehetek róla, eszembe jut. Különben a házat újra asztalos vette meg, de nem bútorokat, méhkaptárakat készít. Csöppet sem érdemes bekukucskálni a műhely ablakán. Minden sarokban egyforma kockaszerű ládák állnak, nem is tudtam, hogy ennyi méh van a világon.

(Fölerősödik a zene.)